

Ryšys tarp prostitucijos ir prekybos žmonėmis seksualinio išnaudojimo tikslams. Informacinis vadovas

Autorės: Monica O'Connor ir Grainne Healy
2006

Vertė Jurga Paserpskytė
Lietuvių kalbos redaktorė Auksė Norkienė
2006

Paruošta „Jungtiniam projektui, koordinuojamam Koalicijos prieš prekybą moterimis (CATW) ir Europos moterų lobistinės organizacijos (EWL) dėl prevencinių priemonių skatinimo kovos su prekyba žmonėmis seksualinio išnaudojimo tikslams: Švedijos ir Jungtinių Amerikos Valstijų vyriausybinių ir nevyriausybinių organizacijų partnerystės dėka“.

„Mes, išgyvenusiosios prostituciją ir prekybą žmonėmis, susirinkome šiandieną šioje spaudos konferencijoje pareikšti, kad prostitucija – tai smurtas prieš moteris. Moterys įtrauktos į prostituciją staiga nei iš šio nei iš to nepateko į prostituciją. Tą pasirinkimą už mus padarė neturtas, anksčiau patirta seksualinė prievarta, sąvadautojai, kurie naudojami mūsų pažeidžiamumu ir vyrai, kurie perka mus seksui.“ (Manifestas. Jungtinė CATW-EWL spaudos konferencija, 2005)

TURINYS

- Kam skitas šis informacinis vadovas?
- Vadovas kaip šaltinis
- Projekto planas
- Kovos su prekyba žmonėmis ir prostitucija kontekstas

Pirma dalis

Veiksniai, stumiantys moteris ir vaikus į sekso industriją.

Antra dalis

Skirtingi patekimo į sekso industriją būdai bei sutenerių ir prekeivių žmonėmis taktikos.

Trečia dalis

Paklausa: vyrai – kaip klientai, pirkėjai ir seksualiniai moterų bei vaikų išnaudotojai.

Ketvirta dalis

Pasirinkimas, sutikimas ir teisės – terminai, naudojami kalbant apie nukentėjusias nuo prekybos žmonėmis bei įtrauktas į prostituciją moteris.

Penkta dalis

Poveikis ir pasekmės, su kuriomis susiduria moterys, parduotos bei įtrauktos į prostituciją: prostitucija – kaip smurto prieš moteris forma.

Šešta dalis

Atsakas į legalizavimo/dekriminalizavimo argumentus.

Septinta dalis

Klaidingų skirtumų atmetimas irėjimas aiškumo link. Prekyba žmonėmis ir prostitucija - smurtas prieš moteris.

Aštunta dalis

Veiksmai ir jų pasekmės, atsirandantys dėl skirtingų pozicijų, priimtų prostitucijos ir prekybos žmonėmis atžvilgiu.

Devinta dalis

Pelnas gaunamas iš prekybos žmonėmis bei prostitucijos.

Dešimta dalis

Socialinės/lyčių lygybės pasekmės, atsirandančios dėl prekybos žmonėmis ir prostitucijos.

Vienuolikta dalis

Atvejų analizė.

Dvylikta dalis

Tarptautinių žmogaus teisių mechanizmai kovos su prekyba žmonėmis seksualinio išnaudojimo tikslams ir naudingos Europos Sąjungos ataskaitos bei politiniai pareiškimai.

Literatūros sąrašas

Apie autoreis

Ivadas

Jungtinių tautų duomenimis apie 80% iš parduotų žmonių buvo parduoti seksualinio išnaudojimo tikslams. Dauguma iš jų yra moterys ir vaikai (JT, 2003). Apie 120,000 moterų ir vaikų yra parduodama kasmet į Vakarų Europos šalis (Europos komisija, 2001). JAV Valstybės departamento vertinimu, pasauliniu mastu pačiose šalyse ir už jų ribų yra praduodama nuo 600,000 iki 800,000 žmonių, iš kurių apie 80% sudaro moterys ir mergaitės ir apie 50% sudaro mažamečiai vaikai (JAV Valstybės departamentas, 2005).

Kai kurie Europos paskaičiavimai rodo, kad 1990-1998 metais daugiau nei 253,000 moterų ir mergaičių buvo parduotos į 12 tuometinių Europos Sąjungos šalių sekso industriją. Bendras į prostituciją įtrauktų moterų skaičius tose šalyse išaugo viršydamas pusę milijono. Vienoje (Austrija) į prostituciją įtrauktos moterys, kilusios iš Rytų Europos, sudaro daugiau nei 70%. Vokietijos raudonųjų žibintų kvartaluose apie 150,000 moterų yra rusės bei rytų europietės. Tarptautinės migracijos organizacijos atlikto tyrimo duomenimis, daugybė moterų yra viešnamiuose, sekso klubuose, masažo salonuose ir saunose, kur jas finansiškai kontroliuoja nusikalstamos grupuotės iš Rusijos Federacijos, Turkijos bei buvusios Jugoslavijos (UNECSE, 2004).

Pietryčių Europos regione, kuris apima Albaniją, Bosniją ir Hercegoviną, Bulgariją, Kroatiją, Kosovą, Buvusiąją Jugoslavijos respubliką Makedoniją bei Serbiją ir Juodkalniją, 90% užsieniečių moterų, esančių sekso industrijoje, iš kurių 10% iki 15% procentų nėra sulaukusios 18 metų, įtariamos esant prekybos žmonėmis aukos. Dauguma aukų užverbuotos Albanijoje, Bulgarijoje, Moldovoje bei Rumunijoje. Iš pradžių moterys ir merginos parduodamos vietinėje rinkoje. Vėliau jos keliamos iš vienos vietos į kitą ir praduodamos į užsienį (HWWA, 2004).

Kam šis informacinis vadovas skirtas?

Šio vadovo pagalba siekiama išnagrinėti ir parodyti ryšį tarp prostitucijos ir prekybos žmonėmis, akcentuojant lyčių lygybę bei paklausos problemą. Pradžioje, šis vadovas buvo sudarytas trylikai šalių, dalyvaujančių jungtiniame „Koalicijos kovai su prekyba moterimis (CATW) ir Europos moterų lobistinės organizacijos (EWL) dėl prevencinių priemonių skatinimo kovos su prekyba žmonėmis seksualinei vergovei projekte: Švedijos ir Jungtinių Amerikos Valstijų vyriausybinių ir nevyriausybinių organizacijų partnerystės dėka“.

Moterys, dirbančios CATW/EWL vietiniuose projektuose, kovojančiuose su prostitucija ir prekyba žmonėmis, įvardino poreikį surinkti į vieną prieinamą dokumentą mintis, tyrimus ir argumentus, remiančius jų darbą, kuriais siekiama užkirsti kelią prostitucijai ir prekybai žmonėmis. CATW/EWL jungtinė iniciatyva nusprendė paruošti publikaciją, kuri ir yra šis vadovas. Šį vadovą gali naudoti bet kuri nevyriausybinių organizacija, vyriausybinių grupė ar institucija, siekianti užpildyti kovos su prostitucija ir prekyba žmonėmis programų spragas: ryšį tarp prostitucijos ir prekybos žmonėmis, programų ir šalių politikų, pagrįstų lyčių lygybe, svarbą, teisinę sekso industrijos padėtį ir vyrų sudaromą paklausą prostitucijai, kuri skatina prekybą žmonėmis seksualinio išnaudojimo tikslams.

Vadovas kaip šaltinis

Šis vadovas gali būti naudojamas kaip rašymo, švietimo bei moterų ir vyrų, kurie nori kovoti su prekyba žmonėmis ir pažaboti sekso industrijos augimą vietos ar globaliniu mastu darbo šaltinis. Taip pat šis vadovas gali būti naudojamas kaip dirbančiųjų su žiniasklaida informacijos šaltinis, kadangi neretai dirbantieji šioje srityje nesutelkia dėmesio į esminį „paklausos“ faktorių, o nukreipia jį į moteris, įtrauktas į prostituciją, arba pasisako kaip šalininkai tų, kurie skatina tariamą „teisę užsiimti prostitucija“ ir romantizuoja prostituciją.

vadindami ją „sekso darbu“, iš esmės gindami sekso industrijos prekeivių asmeninius interesus.

Šis vadovas susideda iš citatų, nuorodų, idėjų bei tyrimų prostitucijos ir prekybos žmonėmis srityje, ir tuo pačiu suteikia galimybę pasisakyti tams, kurios išgyveno seksualinę prievartą ir išnaudojimą. Visa tai išdėstyta dalyse, kurios sudarytos iš įvado arba pozicijos pateikimo, nurodant punktus, kuriuose glaustai pateikiami įrodymai ar tyrimų rezultatai, ir komentarų, susijusių su kiekviena dalimi. Todėl dirbantieji projekto skatinimo srityje, tiesiogiai su moterimis ar politikos srityje, iškilus specifiniams klausimams, gali remtis kiekviena vadovo dalimi. Išsamios nuorodos pateiktos literatūros sąrašė.

Šiame vadove taip pat pateiktas trumpas sąrašas ir santrauka darbų, susijusių su tarptautiniais žmogaus teisių mechanizmais ir Europos ataskaitomis bei politiniais pareiškimais, kurie gali būti naudingi skatinant moterų saugumą ir kovojant su prekyba žmonėmis bei seksualiniu išnaudojimu.

Grainne Healy ir Monica O'Connor
2006

Projekto koordinatoriai

Projektą „Preveninių priemonių kovos su prekyba žmonėmis skatinimas“ koordinuoja dvi NVO partnerės – Koalicija prieš prekybą moterimis (CATW) ir Europos moterų lobistinė organizacija (EWL).

Nuo 1988 metų CATW atliko tyrimus, buvo lyderė ir aktyvistė kovoje prieš seksualinį išnaudojimą, įkurdama koalicijas daugumoje didžiųjų pasaulio regionų. CATW yra gerai įsitvirtinusi tarptautiniu mastu ir savo veikla pakeitė debatų prostitucijos ir prekybos žmonėmis sąlygas daugelyje žemės rutulio vietų bei Jungtinėse tautose. CATW įtakojo įstatymų leidybą prieš sekso industriją ir prekybą žmonėmis Filipinuose, Venesueloje, Meksikoje, Bangladeše, Japonijoje, Švedijoje ir Jungtinės Amerikos Valstijose.

Europos moterų lobistinė organizacija yra nevyriausybinė organizacija, apjungianti vietinius 25 Europos sąjungos šalių ir šalių kandidačių moterų NVO bei 22 Europos ir tarptautinių organizacijų veiksmus. EWL misija – pasiekti lygybę tarp moterų ir vyrų, pašalinti bet kokias moterų diskriminacijos formas, užtikrinti moterų žmogaus teises (women's human rights) ir panaikinti smurtą prieš moteris. Nuo 1998, kuomet Kasmetinėje Generalinėje Asamblėjoje buvo priimtas pasiūlymas prieš prostituciją ir prekybą žmonėmis, ši organizacija siekia įveikti prostituciją bei prekybą žmonėmis ir kriminalizuoti seksualinių paslaugų pirkimą visoje Europos Sąjungoje.

Bendri iniciatyvos tikslai

Projektą „Kovos su prekyba žmonėmis priemonių skatinimas“ koordinuoja CATW ir EWL kartu su Švedijos vyriausybe bei Kovos ir kontrolės prekybos žmonėmis prie Jungtinių Amerikos Valstijų Valstybės departamento tarnybos. Bendras projekto tikslas – sukurti žinių ir veiksmų bazę, skirtą tikslinėms grupėms, skatinant remiamą nevyriausybinių ir kitų organizacijų Europos Sąjungoje, papildomose Rytų Europos ir atrinktose NVS šalyse tinklą prevencijai ir kovai su prekyba žmonėmis bei prostitucija.

Bendras projekto tikslas – vykdyti prekybos žmonėmis, ypač moterimis ir vaikais, prevenciją, įgyvendinant šiuos uždavinius:

- Kelti sąmoningumą kalbant apie prostitucijos ir prekybos žmonėmis seksualiniams tikslams esmines priežastis.
- Vystyti ir dalintis patvirtinta „gera praktika“ ir strategijomis kovos su prekyba žmonėmis tarp projekto partnerių.
- Skatinti prevencines ir sąmoningumo kėlimo priemones, įskaitant įstatymų leidimo, socialines, kriminalinio teisingumo ir švietimo iniciatyvas, atgrasančias seksualinio išnaudojimo paklausą, skatinančią prekybą žmonėmis. Konkrečiai projektas siekia skatinti švedišką kovos su prostitucija ir prekyba žmonėmis modelį, pabrėžiantį įstatymą, draudžiantį pirkti seksualines paslaugas.
- Raginti teisinių ir politinių priemonių, skatinančių legalizuoti, reguliuoti ir dekriminizuoti įvairią, su prostitucija susijusią veiklą, alternatyvas.

Kovos su prekybos žmonėmis ir prostitucija kontekstas

Lyčių lygybė

Projektas skatina sąmoningumo kėlimo priemones ir veiksmus, nukreiptus į moterų situaciją prekybos žmonėmis seksualiniam išnaudojimui šalyse tiekėjose. Projektas atkreipia dėmesį į priemones, skatinančias lygybę tarp moterų ir vyrų, kaip svarbiausią demokratijos dalį. Daugelis problemų, su kuriomis susiduria moterys naujose Europos Sąjungos šalyse narėse, Pietryčių Europoje ir kaimyninėse šalyse, yra susijusios su prasta moterų ekonomine būkle. Skurdas neigiamai paveikė moteris labiau nei vyrus, taip pat moterys susiduria su mokymo galimybių trūkumu, pajamų bei socialinių paslaugų mažinimu.

Skurdas

Sutelkti dėmesį vien į skurdą neužtenka. Ne tik moterų skurdas, bet pats skurdas yra tai, ką medžioja verbuotojai, suteneriai bei prekiautojai žmonėmis. Skurdas sukuria ir užtikrina prekybą žmonėmis. Todėl yra svarbu kelti sąmoningumą kalbant apie metodus, kuriais verbuotojai ir prekiautojai žmonėmis įvilioja dažniausiai neturtingas ir nieko neįtariančias moteris į išnaudotojiškas situacijas, ypačingai prostituciją.

Paklausa

Dėmesio sutelkimas į pasiūlą reikalauja atitinkamo dėmesio sutelkimo ir į paklausą. Neužtenka nukreipti veiksmus tik į aukas. Sąmoningumo kėlimo priemonės taip pat turėtų atkreipti dėmesį ir į tų, kurie perka moteris, atsakomybę, ir jų strateginį vaidmenį prekybos žmonėmis grandyje.

Moterų žmogaus teisės

Egzistuoja poreikis imtis veiksmų moterų žmogaus teisių srityje, siekiant kovoti su smurtu prieš moteris. Vyriausybės turėtų pripažinti ryšį tarp prostitucijos ir prekybos žmonėmis, o taip pat, kad prostitucija - tai smurtas prieš moteris. Todėl yra svarbu nukreipti veiksmus į politinę Vyriausybių valią tuomet, kai jos bando kurti priemones kovos su prekyba žmonėmis ir prostitucija. Ypač svarbu, kad valstybės vykdytų efektyvias sankcijas prieš sutenerius, prekiautojus žmonėmis ir perkančiuosius.

Prevencinių priemonių kovos su prekyba žmonėmis seksualinio išnaudojimo tikslais skatinimas:

Švedijos ir Jungtinių Amerikos Valstijų vyriausybinių ir nevyriausybinių organizacijų partnerystė

Projekto darbas

Projekto partneriai kiekvienoje partnerėje šalyje sukūrė veiksmų planus, kurių gali imtis asmenys, organizacijos ir vyriausybės, siekdami įtvirtinti smurto prieš moteris problemų sprendimą kaip prioritetine sritimi.

Projekto tikslinės grupės yra parlamentarai, politikai, valstybių atstovai, vietinių ir regioninių institucijų atstovai, policija ir teisinės sistemos tarnautojai, nevyriausybines organizacijos, organizacijos, dirbančios moterų srityje, žurnalistai, tyrinėtojai ir kitos suinteresuotos grupės bei asmenys, ypatingai naujose Europos Sąjungos šalyse narėse. Atskira tikslinė grupė yra šalys Europos Sąjungoje ir supančios šalys, kurios svarsto įvairias prostitucijos veiklos legalizavimo ir kontroliavimo priemones.

Šalys, dalyvaujančios projekte, yra:

- Balkanai – Kroatija, Serbija ir Juodkalnija, Albanija ir Kosovas.
- Pietryčių Europa – Bulgarija, Rusija, Moldova.
- Europos Sąjungos šalys – Vengrija, Čekijos Respublika, Lenkija, Estija, Latvija ir Lietuva.

Projekto veikla apima konsultacijas, švietėjiškus seminarus ir mokymus bei kitas sąmoningumo kėlimo iniciatyvas kiekvienoje šalyje, bei baigiasi baigiamąja konferencija Balkanuose, sutelkiančia dėmesį į taikos skatinimą.

Jungtinis projektas pateiks tiriamąjį darbą, parodantį dalyvaujančiose šalyse esamus ir siūlomus įstatymus bei politikas, pabrėžiant įstatymų tendencijas ir geriausias praktikas.

Kaip atrodo legalizuotas seksualinis išnaudojimas?

Kur prostitucija yra legalizuota ir sekso industrija dekriminalizuota, seksualinis išnaudojimas yra teisėtas. Tai aiškiai atsispindi kalboje ir terminologijoje, vartojamoje apibūdinti sekso industriją ir jos aukas.

Klientai

Žodis *klientas* ir *vartotojas* yra vartojami įvardinti vyrą smurtautoją, nusikaltėlį, seksualinį išnaudotoją, kuris perka moteris ir mergaites seksui.

Sekso sektorius arba rinka

Sekso industrija tampa rinkos elementu. Ji perkančiajam siūlo visas suaugusiųjų ir vaikų seksualinio išnaudojimo formas. Tai gali būti bet kurios lyties vaikas, jauna moteris, suaugusi moteris, moteris ar vaikas, įtraukti į prostituciją, moteris ar vaikas, parduoti iš kitos šalies seksualinio išnaudojimo tikslams.

Seksualinė industrija nediskriminuoja ir nesirūpina atskirti šių grupių. Visos aukos yra lokalizuotos toje pačioje industrijoje beveik visada keliose vietose: gatvėse, klubuose, lauko ir vidaus prostitucijos zonose, internete, peep-shows (*vert. p.* atskiros kabinos gyvai stebėti nuogas šokančias moteris, stebėjimo laikas pasirenkamas metant monetas į viduje įtaisytą prietaisą) bei kitose legaliose ir nelegaliose vietose.

Sekso verslininkai

Suteneriai ir seksualiniai išnaudotojai tampa teisėtais verslininkais. Legalizuotuose sekso sektoriuose suteneriai yra moterų, ir tų vietų, kuriose jos parduodamos „verslo savininkai“, o taip pat tiekia jas kitiems suteneriams bei klubų savininkams, kontroliuoja rinką ir pristato tai, ko nori perkantieji, pav. visus seksualinio išnaudojimo aktus, kurių reikalauja perkantysis. Jie

siekia užtikrinti, kad „vartotojo“/smurtautojo poreikiai visuomet būtų patenkinti. Jie didina savo pelną legaliais ir nelegaliais metodais. Moterų patiriamo smurto lygis ir formos jiems nerūpi. Suteneriams moterų sveikata rūpi tik tiek, kad užtikrintų pasiūlą esančiai paklausai.

Valstybės sekso ekonomika

Valstybė reguliuoja ir palengvina situaciją kliento naudai bei, prisidengus aukų teisių gynimu bei rūpinimusi sveikata ir saugumu, veikia kaip pagalbininkė/sutenerė užtikrindama, kad pasiūla nenutrūktų. Valstybė pelnosi iš industrijos. Legalus ir nelegalus valstybės ir jos tarnautojų sąmokslas tęsiasi. Valstybė tuomet negali būti „neutrali“. Jeigu ji legalizuoja ir reguliuoja prostituciją, ji skatina prostituciją ir gina vartotoją, ne aukas. Valstybė, kaip reguliuotoja, nesijaudina dėl moterų, įtrauktų į prostituciją sveikatos ir saugumo, kadangi moterų išnaudojimo realybė išnyksta ir/arba yra pakeičiama „pasirinkimo“ ir „sekso darbo“ koncepcijomis.

Pasirinkimas

Į moteris ir mergaites yra žiūrima kaip į aktyviai besirenkančias „sekso darbą“, kaip teisėtą darbą. Realybė, kur seksas yra pats savaime išnaudotojiškas, yra ištrinama, nežiūrint į tariamą ar aktualų galios laipsnį, kontrolę ar saugumą, kuriais moterys gyvenime gali pasinaudoti skirtingose situacijose ir skirtingu laiku. Egzistuoja skirtingi prievartos, išnaudojimo ir smurto laipsniai, lygiai ir mastai, vykdomi prieš bet kurią moterį ar vaiką bet kuriuo metu, ir yra kritiški kiekvienai asmenybei. Tačiau sekso industrijoje smurtą ir seksualinį išnaudojimą patiria kiekviena moteris. Sekso industrija savaime yra nesaugi ir pavojinga aplinka.

Tiekėjai

Prekiautojai žmonėmis, tiekėjai bei suteneriai pasirenka ir naudojami moterimis ir mergaitėmis seksualinio išnaudojimo tikslams. Prekiautojų ir sutenerių taktika gali skirtis priklausomai nuo vietinio ir tarptautinio konteksto, tačiau jų ketinimai yra tokie pat: pasipelnėti iš moterų seksualinio išnaudojimo. Pasekmės, patiriamos moterų ir mergaičių, yra sukrečiančios.

Pasiūla

Moterų ir mergaičių kūnai yra tiekiami į rinką. Moterys ir vaikai, kurie yra pažeidžiami ir gali būti seksualiai išnaudoti dėl socialinių-ekonominių, politinių, kultūrinių, rasinių ir vidinių/asmeninių faktorių, yra prievarta įtraukiami į sekso industriją.

Pirma dalis

POZICIJA

Vyrų sudaryta paklausa moterų ir vaikų pasiūlai yra esminė prostitucijos ir prekybos žmonėmis priežastis. Lyčių nelygybė, globalizacija, neturtas, rasizmas, migracija ir moterų ekonominio stabilumo žlugimas yra globaliniai faktoriai, kurie sukuria sąlygas moterų įtraukimui į sekso industriją.

Dauguma parduotų į užsienį žmonių yra moterys ir mergaitės, ypač iš besivystančių šalių ir šalių, gyvenančių pereinamuoju ekonominiu laikotarpiu. Daugybė diskriminacijos formų ir nepalankios sąlygos prisideda prie moterų ir mergaičių, įtrauktų į prostituciją, pažeidžiamumo.

Atlikti tyrimai dėsningai rodo, kad moterys ir vaikai, kurie yra išnaudojami vietinėje sekso industrijoje (pav. neparduoti į užsienį) yra patyrę panašų ekonominį nepriteklį, o taip pat ir ankstesnę seksualinę prievartą. Benamystė, institucionalizacija ir priklausomybė nuo narkotikų yra keletas papildomų faktorių, prisidedančių prie jų pažeidžiamumo būti įtrauktiems į prostituciją.

Į ką reikėtų atsižvelgti

Socialiniai/ekonominiai/politiniai faktoriai, įtakojantys prekybą žmonėmis ir prostituciją

UNECSE (vert. p. Jungtinių tautų ekonomikos ir socialinė taryba) identifikuoja daugybę faktorių, kurie Centrinėje Europoje sukuria sąlygas dideliame skaičiuose moterų ir mergaičių būti įtrauktoms į prostituciją. Faktoriai, skatinantys moteris rizikuoti nelegaliai migruojant, yra: padidėjęs ekonominis nesaugumas, didesnė bedarbystės ir neturto rizika, ribotos legalios migracijos galimybės bei tradicinių diskriminacinių praktikų prieš moteris atgijimas, **ypatingai:**

■ Pasikeitimai lyčių lygybės srityje

Menkesnis dalyvavimas politikoje ir moterų atskyrimas nuo politikos: moterų interesai, poreikiai ir specifinės problemos yra plačiai ignoruojamos, kadangi moterys yra marginalizuojamos. Moterys neša sunkiausią socialinių išlaidų sumažinimo našta, įskaitant vaiko ir šeimos pašalpas, gerovės reformą, sveikatos priežiūrą ir pensijas. Vyriškąja visuomenės dalimi pagrįsta privatizacija (nacionalinio turto privatizacija) yra ypatingai šališkos vyrų atžvilgiu, kuomet moterims visame pasaulyje atitenka mažiau privatizuoto turto.

■ Darbo vietos užtikrinimo praradimas

Padidėjusi konkurencija darbo rinkoje, bedarbystė ir darbo vietos užtikrinimo praradimas pakirto moterų pajamas ir ekonominę poziciją. Didėjanti spraga tarp vyrų ir moterų užmokesčio, daugiau moterų, dirbančių ne visą darbo dieną ar neformaliame sektoriuje, taip pat ir netipiški darbo susitarimai nustūmė moteris į menkai apmokamus darbus ir ilgalaikę bei užslėptą bedarbystę.

■ Atvira lyčių diskriminacija ir intensyvus seksualinis priekabiavimas darbo vietoje

Skurdo feminizavimas

- Skurdas dirbančių motinų išlaikomose šeimose. Moterų, dirbančių visiškai nereguliuojamame ir nelegaliame neformaliame sektoriuje, skaičius yra didžiulis. Darbas neformalioje ekonomikoje yra svarbus moterų pažeidžiamumo (tapti prekybos žmonėmis aukomis) faktorius.
- Pasikeitimai lyčių, ekonominėje ir politinėje lygybėje neišvengiamai veikia socialinius stereotipus, suvokimą bei požiūrį. Atgyja kai kurios tradicinės diskriminacinės praktikos.
- Ekonominių veiklų tapimas neformaliomis, kriminalizacija bei korupcija. Vidinė migracija iš nusigyvenusių ir/arba neturtingų regionų į didmiesčius; migracija tarp kaimyninių šalių; ir emigracija suteikia nusikalstamoms grupuotėms progą pasipelninti. To nereguliuoja joks humaniškas migrantų darbo reglamentas, ir moterys susiduria su rizika būti išnaudotomis bei patirti prievartą.
- Imigravimo reglamentai daugelyje ekonomiškai pažangių šalių sukuria apribojančias priemones, skatinančias spartų kontrabandos bei prekybos žmonėmis augimą. Uždarbio skirtumai tarp šalių iš vienos pusės bei griežtesnė imigracijos kontrolė iš

kitos, prisidėjo prie palankių kontrabandai ir prekybai žmonėmis sąlygų kūrimo (UNECSE, 2004).

Veiksniai, stumiantys moteris ir vaikus į sekso industriją

Parduotųjų į užsienį ir įtrauktųjų į prostituciją vidiniai/asmeniniai faktoriai

- Atliktose įvairiose tarptautinėse studijose dauguma moterų ir mergaičių įvardija, kad vaikystėje patyrė vyrų seksualinę prievartą. Tyrime, atliktame San Franciske su 130 į prostituciją įtrauktų žmonių, nustatyta, kad 57% buvo seksualiai išnaudoti vaikystėje ir 49% patyrė fizinį smurtą (Farley, Barkan, 1998). Taip pat Prostitucijos alternatyvų taryba Portlende, Oregono valstija, praneša, kad 85% moterų, sutikusių dalyvauti „Prostitucijos aukų“ apklausoje, vaikystėje patyrė incestą, o 90% patyrė fizinį smurtą (Hunter, 1993). Tyrimus atliekantieji sutinka, kad tarptautiniu mastu vidutinis mergaičių, įtraukiamų į prostituciją, amžius yra 14 metų.
- Vaikus iki 12 metų dažniausiai įtraukia į prostituciją kuris nors iš šeimos narių duodamas/parduodamas juos į tokias situacijas, kur vaikas bus seksualiai išnaudojamas. Daugumai jaunų žmonių, kurie atsiduria prostitucijoje prieš sukankant aštuoniolikai metų, o ypač prieš sukankant šešiolikai metų, smurtas šeimoje arba bendruomenėje atrodo beesantys reikšmingi, įtakojantys faktoriai. James ir Myerling išskyrė šią sąsają jau 1977 metais, kuomet 65% paauglių, dalyvavusių jų tyrime, anksčiau patyrė seksualinę prievartą. Tyrėjai pažymi, kad „ankstyvas, trauminis seksualinis vaiko suobjektinimas gali būti vienas iš faktorių, įtakojančių kai kurių moterų įtraukimą į prostituciją“. Tyrimas, atliktas Jungtinėje Karalystėje, (Kinnell, 1991), buvo pirmoji šiuolaikiška studija, pradėjusi tirti ryšį tarp vaikystėje patirto smurto, institucinės priežiūros ir prostitucijos. Apklausus 22 moteris, kurios augo globos namuose ir vėliau atsidūrė prostitucijoje, tyrimas parodė, kad daugiau nei pusė buvo įtrauktos į komercinį seksualinį išnaudojimą dar prieš paliekant globos namus, t.y. prieš sulaukiant aštuoniolikos metų, bei 4 buvo susidūrusios su prostitucija prieš patenkant į globą (Kelly & Regan, 2000).

Antra dalis

Skirtingi patekimo į sekso industriją būdai bei sutenerių ir prekeivių žmonėmis taktikos

POZICIJA

Suteneriai bei prekeiviai žmonėmis taikosi į moteris ir mergaites seksualiniam išnaudojimui vietinėje sekso industrijoje arba pardavimui į užsienį. Jie pasinaudoja socialiniu-ekonominiu, kultūriniu ir asmeniniu kontekstais tam, kad patrauktų, priverstų ir padarytų poveikį savo aukoms.

Moterys ir mergaitės priverčiamos patirti daugybę tyčinės prievartos ir smurto formų. Metodai ir taktikos gali skirtis, tačiau tikslai yra panašūs į smurtaujančiųjų šeimoje tuo, kad jie skirti maksimalizuoti aukos kontrolę bei paklusnumą.

Metodai, kurie leidžia vienam žmogui pavergti kitą, yra nepaprastai panašūs. Įkaitų, politinių kalinių ir kankinimų bei įkalinimą patyrusiųjų pasakojimai iš kiekvieno pasaulio kampelio turi šurpinančių panašumų. Prievartos metodai ir būdai yra panašūs į tuos, kurie naudojami pavergti moteris (prostitucijai, pornografijai ir namams). Šie metodai susideda iš sistemingo ir besikartojančio psichologinio traumavimo, organizuojamų galios sumažinimo

(disempowerment) ir atskyrimo technikų, nuolatinio baimės jausmo sukėlimo nenuosekliais ir nenusakomais prievartos protrūkiais, grasinimais šeimai ir kitiems, aukos įtikinimu, kad smurtautojas yra visagalys, bei aukos savarankiškumo jausmo sunaikinimu (Herman, 1992).

Į ką reikėtų atsižvelgti

- „Uždarymas“ yra gerai institucionalizuotas kontrolės mechanizmas, užtikrinantis puikų paklusnumą ir pavergimą. Tai priverčia moteris susitapatinti su viešnamio valdytojais arba suteneriais ir tapti jiems pavaldžiomis... Moteris ima gyventi tik šia diena, suvokdama, kad ji visiškai negali kontroliuoti savo ekonominio, emocinio, fizinio ir seksualinio gyvenimo. Seksualiniam išnaudojimui perduoti vaikai ir moterys pirmiausia susiduria su tiesioginiu pagrobimu, apgaulės ir prievartos teroru. Jie bando suvokti, kas vyksta, bei sugalvoti, kaip ištrūkti, tačiau visi išoriniai kontaktai būna atkirsti. Moterys ir vaikai yra fiziškai įkalinami ir slepiami, o jų bendravimas bei judėjimas yra budriai stebimi (D’Cunha, 2002m., iš interviu su Indijos, Tailando ir Filipinų moterimis prostitutijoje, 1991m., 1996m., 2001m).
- Barnados vaikų organizacija Jungtinėje Karalystėje įvardina keturias jaunų moterų įtraukimo į prostitutiją fazes:
  - Įviliojimas
    - Įspūdžio jaunai moteriai padarymas
    - Pasitikėjimo įgavimas
    - Privertimas galvoti, kad tik jis vienintelis ją tikrai supranta
    - Užtikrinimas, kad mergina jį įsimylėtų, dovanų, tarp jų dažniausiai ir žiedo dovanojimas
    - Savo statuso, kaip jos vaikino įtvirtinimas
  - Priklausomybės sukūrimas
    - Tapimas labiau savininkišku
    - Jos įtikinimas sunaikinti svarbius daiktus ir/arba atstumti tuos, kuriems mergina jaučiasi artima
    - Jos vardo pakeitimas
    - Turėtų ankstesnių ryšių nutraukimas
    - Jos izoliavimas
  - Kontrolės perėmimas
    - Sprendimas, kur jai eiti, su kuo matytis, ką dėvėti, valgyti ir galvoti
    - Grasinimų ir, jei reikia, smurto naudojimas
    - Taisyklių įvedimas
    - Buvimas nenuosekliu ir nepatikimu
    - Reikalavimas, kad ji įrodytų savo meilę
  - Visiškas dominavimas
    - Viskam pasiruošusios aukos sukūrimas
    - Užtikrinimas, kad ji paklustų jo norams
    - Įtikinimas pasimylėti su jo draugu
    - Įtikinimas sutikti būti užrakintai name
    - Įtikinimas, kad jam reikia uždirbti pinigų, ir geriausias bei lengviausias būdas tai padaryti perduodant seksą (Bernardos, 1998m.).
- Viena jauna moteris, apklausta dalyvaujant nedideliame tyrime, nupasakoja parengimo ir įtraukimo į prostitutiją procesą:

Globos namus palikau šešiolikos. Iki sukankant aštuoniolikai patyriau vyrų prievartą bei mušimus. Kai sutikau G, jis tai žinojo. Jis apipylė mane dėmesiu bei dovanomis. Po trijų mėnesių bendro gyvenimo sužinojau, kad jis vadovauja viešnamiui. Jis leido man dirbti

priėmėja, tačiau apsilankius Gardai (ver. p. airių nacionalinė policija), jis viešnamį uždarė.

Tada pasakė, kad nebeturi pinigų, nes visus išleido man. Jis nuolat kartojo, „kaip mes dabar gyvensime, valgysime ir pirksime drabužius?“ Jis man prigrasino ir išstūmė į gatvę. Aš to negalėjau pakęsti... Pirmą naktį visa drebėjau. Namu parnešdavau nuo 200 iki 300 svarų sterlingų per naktį, bet niekada tų pinigų nemačiau. Netgi kai nesveikuodavau, būdavau išsigandusi ar mane išprievartaudavo, jis versdavo man eiti atgal. Per trejus metus tikriausiai uždirbau tūkstančius, bet niekada nemačiau nė penso... kartais net neturėdavau pakankamai pavalgyti.“ Hana (O’Connor, Wilson, 2005).

Moterys, parduotos į Airiją, pasakoja buvusios nupirktos ir parduotos prekeivių ne vieną kartą, pervažiuojant kelias šalis. Jos pasakoja, kaip būdavo užrakinamos namuose ir nuolat saugomos prekeivių, taip pat buvo mušamos, verčiamos badauti bei prievartaujamos. Jeigu moterys nebendradarbiaudavo, būdavo grasinama jų šeimoms arba pasakoma, kad jas „perleis“ dar žiauresniems savininkams.

Jauna moteris įstumta į seksualinę vergovę čia, Airijoje, atskleidė, kaip ji buvo laikoma name ir verčiama užsiimti seksu su šimtais vyrų. Ji sakė, kad buvo atvežta į Airiją tam, kad būtų parduota į prostituciją (Irish Independent, Sausio 26, 2006).

Suteneriai ir prekiautojai naudojami moterų kultūrinėmis bei tradicinėmis praktikomis tam, kad užtikrinti maksimalią aukų kontrolę. Tyrime apie prostituciją Italijoje, Esohe Aghatise (2004) yra įvardinami skirtingi prekeivių naudojami metodai, priklausomai nuo vietovės bei regiono, iš kurio yra kilusios moterys ir mergaitės.

- Italijos policija pastebėjo ypatingą reiškinį, kuomet mergaitės iš Nigerijos patiria daug mažiau fizinės kontrolės, lyginant su mergaitėmis iš kitų šalių, kurios buvo parduotos į prostituciją užsienyje. Jiems nereikia fiziškai kontroliuoti mergaičių, kadangi ritualai, kuriuos jos priverčiamos praeiti, psichologiškai primeta kontrolę. Mergaitės yra parduodamos „ponioms“ ir priverčiamos sudalyvauti specifinėse „juju“ apeigose. Jos prisiekia niekada neišduoti prekeivių ir ponių asmenybių policijai bei mokėti „skolas“, nesukeliant jokių rūpesčių.
- Žaisdami santykiais, kupiniais pasitikėjimo bei susižavėjimo, žadėdami lengvą uždarbį neskrupulingi vyrai Albanijoje sugeba gauti šeimų sutikimus išvežti mergaites ir jaunas moteris ten, kur šeimos galvoja, kad jos turės daugiau pasirinkimo galimybių gyvenime. Daugybei albanų moterų/mergaičių šeimos garbės išlaikymo svarba įpareigoja jas nenuplėšti šios garbės, tai joms gali grėsti net mirtimi. Atsidūrusios prostitucijoje, moterys pasijunta įkliuvusios tarp žlugusios meilės vyrui, kuris prisiekė amžinąją meilę, jų reputacijos sužlugdymo su rizika niekada nebegalėti grįžti namo ir rizika būti nužudytoms vyriškosios lyties šeimos narių už tai, kad nuplėšė šeimos garbę.
- Mergaičių iš Bulgarijos ir Ukrainos pasakojamos istorijos atskleidžia, kad dauguma yra pavagiamos pakeliui namo iš mokyklos arba iš darbo. Merginos, parduodamos į prostituciją, kontroliuojamos fiziškai, akylai stebimos bei lengvai „perleidžiamos“ arba parduodamos iš vienos gaujos į kitą. Moterys pasakoja patyrusios žiaurią prievartą: mušimą diržais, vertimą gultis į vonią pilną ledinio vandens bei kitas ypač pavojingas situacijas (Aghatise, 2004).

Trečia dalis

Paklausa: vyrai – kaip klientai, pirkėjai ir seksualiniai moterų bei vaikų išnaudotojai

POZICIJA

Esminė prostitucijos bei prekybos žmonėmis seksualinio išnaudojimo tikslams priežastis yra moterų ir mergaičių paklausa, kurios gali būti nupirktos bei seksualiai išnaudojamos, kuriama vyrų. Be paklausos, moterų ir mergaičių pasiūla būtų nebūtina ir rinka žlugtų.

Prostitucijos bei sekso industrija skatina mitą, kad vyrų seksualumas turi būti patenkintas tiekiant moteris ir vaikus, kurie gali būti perkami. Atsiranda poreikis sukurti moterų grupę, kurios yra teisėtas prievartavimo bei seksualinio išnaudojimo objektas.

Vyrai prievartautojai gali veikti nebaudžiamai, kadangi jie žino, kad moterimis prostitucijoje nebus patikėta arba jų kaltinimai kriminalinėje teisingumo sistemoje nebus priimami rimtai. Dauguma prievartautojų tyčia taikosi į moterų pažeidžiamiausias vietas, tokias kaip: priklausomybė nuo narkotikų, kad galėtų smurtauti, kaip tik geidžia.

Į ką reikėtų atsižvelgti

- Vyrų, kurie lankosi viešnamiuose, striptizo klubuose, masažo salonuose, palydovių firmose ir gatvėse, nori neribotos, įvairios kilmės, iš skirtingų šalių ir kultūrų moterų pasiūlos. Šis nuolatinis „naujų prekių“ poreikis ir yra tai, kas diktuoja tarptautinei moterų ir mergaičių prekybai. Jeigu vyrai nelaikytų savaime suprantamu dalyku to, kad jie turi teisę pirkti ir seksualiai išnaudoti moteris ir mergaites, prekyba moterimis neegzistuos.
- Dauguma mokslininkų bei aktyvistų mato vyrų poreikį seksui prostitucijoje kaip tiesioginę ir betarpišką seksualinės industrijos išplitimo priežastį, be kurios nebūtų pelninga suteneriams, verbuotojams ir prekeiviams ieškoti moterų pasiūlos. Tai gali būti pavadinta pernelyg supaprastintu, be detalių pateikimo ar konceptualiai pagadintu posakiu, tačiau prostitucijos rinka be vartotojų bankrutuos (Raymond, 2004).
- Vyrų seksualinė potencija reikalauja, kad egzistuos atskira, mokamų, viešai seksualizuotų moterų kategorija. Ji turėtų susidėti iš to, ko negalima įgyvendinti socialiai teisėtame seksualinės išraiškos kontekste – santuokoje. Tokiu būdu, moterys prostitucijoje egzistuoja kaip seksualizuoti, prekiniai kūnai, pritaikyti, išskirti, fragmentuoti, naudojami ir išnaudojami vyrų biologijos, įvairovės, seksualinių fantazijų ir viešpatavimo poreikiams tenkinti (Herman, 1992).
- Smurtautojai šeimoje reikalauja, kad jų aukos įrodytų visišką paklusnumą ir atsidavimą, paaukodamos visus kitus santykius. Seksualiniai nusikaltėliai reikalauja, kad jų aukos rastų seksualinį pasitenkinimą pakludamos. Visiška kontrolė yra galia, veikianti pačioje pornografijos šerdyje. Erotinis šios fantazijos patrauklumas, skirtas milijonams normalių vyrų, skatina didžiulę industriją, kurioje moterys ir vaikai yra išnaudojami ne fantazijoje, o tikrovėje (Herman, 1992).
- Ar jis būtų nuolankus, meilikaujantis ar smurtinis, kliento elgesys su moterimi rodo jos subjektyvumo ir humaniškumo neigimą. Šis neigimo procesas remiasi visišku nepakantumu moterims ir jį sustiprina. Kaip mokėdamas už seksualinius malonumus, fizinį darbą ir/arba prieinamumą prie kūno dalių, moterį perkantis vyras taip pat sėkmingai moka įtraukti į prostituciją moteris ir už tai, kad ji būtų asmenybė, kuri nėra asmenybė; transakcijos esmė ta, kad ji būtų objektas, ne subjektas. Prostitucijos sandėryje nėra ir negali būti jokio abipusiškumo svarstyme, malonumo patyrimo ir tame, kaip žmonės vienas su kitu elgiasi; visas tikslas yra užtikrinti, kad viena sandėrio šalis yra subjektas kitai, kad viena šalis nenaudoja savo norų kaip kriterijaus, lemiančio atliekamus ir neatliekamus seksualinius veiksmus (O'Connell Davidson and Sanchez Taylor, 1998).

- Priešingai pozicijai, kurios laikosi prostitucijos gynėjai, kad prekyba žmonėmis ir prostitucija turėtų būti atsikirtos, vyrams, kurie perka mergaites ir moteris šis atskyrimas nerūpi. Jie neklausia moterų ir mergaičių, ar jos atsidūrė prostitucijos tinkle savo noru ar buvo priverstos, ar yra vietinės, ar atvežtos į šalį seksualiniam išnaudojimui. Jiems nerūpi, ar moteris yra sulaukusi aštuoniolikos ar ne, tačiau ieško labiausiai pažeidžiamų. Tiesą sakant, dauguma vyrų, kurie naudojami mergaitėmis, taip pat naudojami ir suaugusiomis moterimis įtrauktomis į prostituciją. Vyrų naudoja moterų ir mergaičių kūnus, vaginas, išeinamąsias angas ir burnas savo seksualiniam malonumui bei kaip ejakuliacijos indus vėl ir vėl iš naujo. Prostitucija nėra seksualinis išsilaisvinimas; tai – pažeminimas; tai – kankinimas; tai – prievartavimas; tai yra seksualinis išnaudojimas ir taip turėtų būti vadinama. Todėl vyrai, kurie naudojami moterimis ir mergaitėmis, yra seksualiniai grobuonys ir prievartautojai (Ekberg, 2002).
- Galiausiai seksualumas prostitucijoje yra vyro seksualinis patyrimas. Tai jis mėgaujasi pinigų galia, užkariavimu, ego patenkinimu ir seksualiniu pasitenkinimu bei pademonstruoja nepakantumą moterims nebaudžiamas. Tai jis apgauna save galvodamas, kad jį subjektyviai pasirenka moteris ar kelios moterys. Vyrų pateisina šią prievartą daugeliu būdų, įskaitant ir tai, kad seksas prostitucijoje yra dalis jų biologinių impulsų, vyriškumo išraiška, kažkas, kas vyksta dviejų asmenų sutikimu, yra vietinės kultūros dalis bei seksualinis patyrimas, kurio moterys prašo ir kuriuo mėgaujasi (D’Cunha, 2002).
- Kitas teiginys, kuriuo dažnai ginama prostitucija, yra tai, kad ji padeda užkirsti kelią smurtui prieš moteris, atlikdama tam tikrą atpalaidavimo arba „saugumo vožtuvo“ funkciją. Nežiūrint į *esencialistinę* vyrų seksualumo reprezentaciją, užslėptą šiame argumente, jis gali išlikti tik nekreipiant dėmesio į du faktus: dauguma vyrų, besinaudojančių moterimis, įtrauktomis į prostituciją, sąmoningai ieško vaikų/jaunų moterų, kad galėtų juos išnaudoti; ir didėjantį įrodymų skaičių, kad į moteris ir vaikus sekso industrijoje yra skirtingai nusitaikoma ir/arba jie yra pažeidžiami fiziškai ir seksualiai klientų, išnaudotojų, organizuotojų bei nepažįstamųjų (Davies 1994a, 1994b; Hoigard and Finstad, 1992; O’Neill 1995a; Silbert and Pines 1984). Ši pozicija prilygsta sutikimui, kad moterys ir vaikai yra teisėti vyrų įniršio ir moterų neapykantos objektai ir, kad smurtas, kurį jie dėl to patiria, iš tiesų nelaikomas kaip „prievarta prieš moteris“ ir „vaikų tvirkimas“ (Kelly ir Reagan, 2000).
- Sekso turistai yra kur kas įvairesnė grupė, nei pripažįsta dauguma politinių dokumentų ar spaudos pranešimų, įskaitant vaikų tvirkintojus, kurie keliauja tvirkinti (šalia to neretai ruošti pornografinę medžiagą, kaip tvirkino), ir grupes vyrų, kurie ieško sekso, neskirdami suaugusių moterų nuo vaikų. Tai taipogi turi kolektyvinį charakterį ne tik dėl apgalvoto organizavimo bei tinklo vystymo, bet taip pat dėl vyrų grupių organizavimo keliauti kartu bei „pasimėgauti“ viskuo, kas yra siūloma atostogų vietoje, įskaitant pigaus sekso vartojimą. Ši grupė įtvirtina netvirtus laikinus tinklus tarp tų, kurie turi panašius interesus (Kelly & Reagan, 2000).

Ketvirta dalis

Pasirinkimas, sutikimas ir teisės – terminai vartojami kalbant apie nukentėjusias nuo prekybos žmonėmis bei įtrauktas į prostituciją moteris

POZICIJA

Sąvokomis „sutikimas“ bei „pasirinkimas“ nuolat piktnaudžiauja tie, kurie skatina prostitucijos legalizavimą. Tai netikslūs bei klaidinantys terminai (jie yra taikomi ribotuose bei

suvaržytuose kontekstuose), kada kalbama apie moteris ir mergaites, kuriuos yra įviliojamos ar prievarta įtraukiamos seksualiniam išnaudojimui.

Kalba, vartojama Žmogaus teisėje ir civilinėje teisėje, taip pat yra iškraipyta pasisakančiųjų už prostituciją lobizmo atstovų. Ten kalbama apie „teisę“ dirbti prostitucijoje; teisę organizuotis ir apsijungti kaip „darbuotojams“; teisę į sveikatos ir socialinę gerovę; teisę kontroliuoti aplinką, kurioje dirbama; teisę į geresnes sąlygas. Potekstė sako, kad moterys neįgyja šių teisių nelegalizavus prostitucijos, o tai reiškia, kad tie, kurie priešinasi legalizavimui, nepripažįsta moterų teisių.

Prostitucijos, kaip teisėtos karjeros ar seksualinės paslaugos reklamavimas, neigia ir užslepia neatsiejamai egzistuojantį išnaudojimą ir smurtą, kurį patiria moterys ir mergaitės.

Už prostituciją pasisakantys lobizmo atstovai vartoja seksualinio liberalizmo kalbą, skatinančią mintį, kad moters laisvė nuspręsti, ką jai daryti su savo kūnu, ir kad tie, kurie priešinasi legalizavimui, neigia moterų teisę pardavinėti savo kūnus.

Žmogus negali turėti teisės būti prievartaujamas. Žmogus turi tik teisę gyventi nepatiriant prievartos.

Pasisakantieji už prostitucijos legalizavimą tvirtina, kad optimalios „darbo“ sąlygos yra aptarnavimas nuo 5 iki 7 vyriškosios lyties klientų, kurie santykiuoja su moterimi vaginaliniu, analiniu bei oraliu būdais, per dieną. Tai yra mažiausiai 25 vyrai per savaitę. Bet kokiame kitame kontekste mes tai vadintume Žmogaus teisių pažeidimu nepriimtinais darbo sąlygomis.

Į ką reikėtų atsižvelgti

- Neteisingas vyrų smurto prieš moteris nagrinėjimas, kurį skatina už prostituciją pasisakantys lobistai, yra ypatingai pavojingas, nes sukuria dvi moterų klases. Moteris, kurios nesutinka būti prievartaujamos ir seksualiai išnaudojamos bei įtraukiamos į prostituciją, ir moteris, įtrauktas į prostituciją, apie kurias manoma, kad jos esą sutinka su bet kokia perkančiojo prievarta, nes gauna iš jo pinigų. (Ekberg, 2002).
- Moters *sutikimas* nėra faktorius, leidžiantis prieš ją naudoti priespaudą, o *sutikimas* su prievarta yra engimo faktas. Priespauda negali būti efektyviai išmatuota pagal „sutikimo“ laipsnį, kadangi net vergovėje būdavo dalis *sutikimo*, jei *sutikimu* pavadinsime nematymą ar negalėjimą jaustis turinčiam teisę alternatyvai. Jeigu, tarkime, sutikimas būtų buvęs naudojamas kaip kriterijus nuspręsti, ar vergovė yra Žmogaus teisių bei orumo pažeidimas, vergovė nebūtų pripažinta kaip pažeidimas todėl, kad svarbus vergovės elementas yra vergų savo situacijos priėmimas (Barry, 1995).
- Žodžio *sutikimas* vartojimas yra ekonominių, civilinių, politinių, socialinių, fizinių ir seksualinių teisių pažeidimas, pagrįstas vyraujančiomis seksistinėmis vertybėmis, kad moterys, kurios užsiima komercine seksualine veikla, neturi teisės atsakyti vyro seksualiniams reikalavimams ar nustatyti seksualinių susitikimų sąlygas, šitaip padarant moteris prostitucijoje pažeidžiamas, taikant prievartą, o vyrus – nebaudžiamus. Iš moterų, kurios tariamai pasakė „taip“ prostitucijai, yra atimama teisė pasakyti „ne“ prievartai, ir iš tiesų jos yra kaltinamos už tai, kad yra prievartaujamos (D’Cunha, 2002).
- Posakis – „tyla reiškia sutikimą“ yra klaidingai taikomas moterims prostitucijoje. Mes kaltiname tuos, kurie tyli... , kadangi jie turėjo priešintis prievartai... , prostitucijoje esančiųjų tylą yra bauginimų, teroro, disociacijos ir gėdos rezultatas. Tyla, kaip ir

smurtą šeimoje patyrusių moterų, niekada neturėtų būti klaidingai palaikyta sutikimu (Farley, 2004).

- Žmogus neturi teisės sutikti, kad jo kūnas būtų naudojamas taip, kaip kitas nori, tarkime, šurkščiam smurtui. *Sutikimas*, kaip minėta, šurkščiam smurtui negali būti duotas todėl, kad tai prieštarauja fundamentalioms mūsų įstatymų vertybėms: žmogaus kūnas turi būti gerbiamas, ir gerbiamas taip, kad jeigu šurkščius smurtas tarp dviejų žmonių būtų toleruojamas, tai reikštų pagarbos nebuvimą (Westerstrand, 2002).
- Sutikimo koncepcijos šiam judėjimui nepadarė jokios įtakos. Buvo žinoma, kad kuomet prievarta yra normalizuota seksualinių santykių dalis, kuomet „ne“ reiškia „taip“, ir baimė bei neviltis gimdo priėmimą, o priėmimas laikomas *sutikimu*, *sutikimas* tampa bereikšme sąvoka.

Pasirinkimas

- Kathleen Barry (1995) parodo „pasirinkimo“ idėjos beprasmiškumą, pabrėždama, kad prostitucija yra ne moterims, ji egzistuoja vyrams. Todėl nesvarbu, ar moterys pasisako turinčios teisę arba pasirinkimą būti įtrauktos į prostituciją, ar mato save kaip vyrų prievartos aukas. Kaip ir kodėl moterys patenka į vyrų vartotojų rinką, rinkai nesvarbu (Jeffreys, 1998).
- Netgi labiausiai „priverstiniame“ kontekste – prekybos žmonėmis tam tikruose lygmenyse „pasirinkimas“ vyksta, pavyzdžiui, „pasirinkimas“ bandyti išmokėti skolą vietoj kreipimosi į policiją. Itin svarbu klausti, kokiam kontekste daromas tas pasirinkimas ir kokios alternatyvos, jei jų išvis yra, egzistuoja? Lygiai taip pat net pačiame „laisviausiame“ kontekste, kur suaugusi moteris dirba pati sau ir gali kontroliuoti kokius kontaktus turėti, santykis tarp moters prostitucijoje ir kliento yra išnaudotojiškas (O’Connell, Davidson, 1998).
- Tarp draudimo prekiauti žmonių organais ir moterų kūnais matoma paralelė: net jei žmonės pasirinktų parduoti savo organus, prekyba organais negali būti vykdoma. Supratimas, kad žmogaus kūnas yra vertas būti saugomas nuo išnaudojimo ir sukumercinimo, leido Europos šalims visiškai uždrausti biologinių medžiagų prekybą (išskyrus motinos pieną, nagus ir plaukus) ir organų donorystę žmonėms, kurie nėra artimai susiję. Šios šalys neišplėtė tokios pat apsaugos elementų, kad apsaugotų moteris, kurios „pasirenka“ išgyventi, išnaudodamos savo kūnų seksualumą. (Westerstrand, 2002).

Seksualinė laisvė

- Laisvės suteikimas įsitraukti į prostituciją yra ypatingai efektyvi taktika. Tai labai keista laisvė, kadangi tie, kurie ją taip smarkiai gina, nenori jos sau, savo vaikams, žmonoms, seserims ar draugėms. Naujas Ispanijos Baudžiamasis kodeksas baudžia tik priverstinį sąvadavimą. Jame vartojamas prieštaringas posakis „teisė laisvai seksualiai apsispręsti“, neva kalbant apie moteris prostitucijoje. Tačiau realybėje tai gali būti pritaikyta tik perkančiajam moterį klientui, kadangi vienintelis, kas šioje situacijoje praktikuoja seksualinę laisvę, yra asmuo, kuris naudojasi paslauga – vartotojas (Carracedo, 2002).
- Už prostituciją pasisakantys lobizmo atstovai iškraipo terminus apie moterų seksualinio pasirinkimo bei orientacijos teisę. Jie teigia, kad moterų galėjimas kontroliuoti savo kūnus yra neatsiejama paklausos dalis ir kad moterys taip pat turi teisę parduoti seksualines paslaugas, jeigu to nori. Prostitucija, žinoma, nėra „orientacija“. Teisė pasirinkti mylėti tos pačios lyties asmenį nėra tinkamas palyginimas su teise pasirinkti būti naudojamai kaip žaliavai didžiulėje kapitalistinėje sekso industrijoje (Jeffreys, 1998).

„Sekso darbas“

- Ši mitologija, slepianti smurtinę prostitucijos prigimtį, yra iliustruota seksualinių liberalų ideologijos, kuri klaidingai teigia, kad prostitucija yra karjeros pasirinkimas; kad prostitucija optimizuoja moterų seksualinį išsilaisvinimą; kad moterys prostitucijoje nustato seksualines ir ekonomines sąlygas bendraudamos su klientais; kad sutenerio ir moters prostitucijoje santykiai yra abipusiškai naudingi socialiniai arba verslo susitarimai, į kuriuos moterys įeina laisvanoriškai, ir kad būti prostitute ar suteneriu yra priimtina, tradicinė profesija juodaodžių ir kitų rasių bendruomenėse.
- Retorikoje, kuri siekia įtvirtinti sekso industriją kaip teisėtą „karjerą“, tam tikri klausimai yra retai užduodami: kokia tai gali būti profesija, kurioje nėra kvalifikacijos reikalavimo (išskyrus pageidavimą, kad būtų jauna ir moteris), karjeros laiptų struktūros, ir nei tie, kurie naudojami moterimis prostitucijoje nei tos, kurios yra išnaudojamos, nežiūri į prostituciją kaip į pageidaujamą ir siektiną veiklą sau arba savo vaikams (Kelly & Regan, 2000).
- Kai kurie labai rimtai ginčija, kad nėra jokio skirtumo tarp darbo sveikatos priežiūros srityje ir darbo prostitucijoje. Iš tiesų Nyderlanduose kai kurios savivaldos įdarbino moteris kaip „seksualines samarietas“. Šios moterys (ir keletas vyrų) reguliariai lanko vyrus (ir keletą moterų), kurie yra fiziškai ir psichiškai neįgalūs arba gyvena senelių namuose, kad suteiktų „seksualines paslaugas“. 1998 metais Olandijoje įvykdyta 2200 tokių „vizitų“ (Daley, 2001), (Ekberg, 2002).

Penkta dalis

Poveikis ir pasekmės, su kuriomis susiduria moterys, parduotos bei įtrauktos į prostituciją: prostitucija – kaip smurto prieš moteris forma

POZICIJA

Būti prostitucijoje reiškia būti sistemingai seksualiai išnaudojamam, tai neišvengiamai pražūtingai veikia moterų ir mergaičių fizinę bei psichinę sveikatą.

Į ką reikėtų atsižvelgti

Prostitucija tai smurtas prieš moteris

- Kad suprastume, jog smurtas yra neatsiejama prostitucijos dalis, būtina suprasti seksualinį aktą prostitucijoje. Dažniausiai tokiai teikiama seksualinei paslaugai yra būdingi smurtiniai, žeminantys ir tvirkinantys seksualiniai veiksmai, tarp jų ir seksas tarp perkančiojo ir kelių moterų; moterų pjaustymas skutimosi peiliukais; rišimas prie lovos bei plakimas iki kraujo; krūtų kandžiojimas; deginimas cigaretėmis; rankų, kojų ir lyties organų pjaustymas; tuštinimasis ir šlapinimasis ant moterų (Raymond et al, 2002).

Mirštamumo rodikliai

- Kanados komisijos specialusis pornografijos ir prostitucijos komitetas (1985) ištyrė, kad moterų, įtrauktų į prostituciją mirštamumo rodikliai yra 40 kartų didesni nei bendros populiacijos. Mirštamumo apklausoje JAV, kurioje dalyvavo 1600 moterų prostituciją buvo pastebėta, kad „nei vienoje anksčiau tyrinėtoje moterų populiacijoje nebuvo tokio procento, (kuris nors apytiksliai priartėtų prie paskaičiavimų visoje

kohortoje), mirčių dėl nužudymų. (Potterat et al., 2004) Šioje apklausoje smurtinės mirtys sudarė 50% visų tiriamų moterų mirčių (Farley, 2004).

- Europolo duomenimis, kasmet yra randami šimtai moterų kūnų, kurios buvo mirtinai sumuštos, nušautos arba pasmaugtos. 2002 metais 22 moterys buvo paliktos mirtinai sušalti pūgos metu pereinant kalnyną į Graikiją (HWWA, 2004).

Fizinis smurtas ir sužalojimai

- Moterų, dirbusių prostitucijoje, trauminiai smegenų sužeidimai yra tokie pat, kaip patyrusių sumušimus, spardymą į galvą, smauginimą ar galvos daužymą į prietaisų skydelį, kaip pateikta dokumentuose apie išgyvenusiuosius kankinimus (Jacobs ir Iacobino, 2001) ir moteris, patyrusias smurtą šeimoje (Valera & Berenbaum, 2003), (Farley, 2004).
- [Šioje] penkių šalių ataskaitoje smurto bei kontrolės procentai ir dažnumas yra labai aukšti: fizinė žala sudaro 80%, seksualinė prievarta 60%, emocinė prievarta daugiau nei 80%, žodiniai grasinimai daugiau nei 70% bei kontrolė pasitelkus narkotikus ar alkoholį beveik 70% (Raymond et al., 2002).

Išprievartavimas

Jei išprievartavimas apibrėžiamas kaip nepageidautinas seksualinis aktas, tuomet prostitucijoje išprievartavimų rodikliai yra nepaprastai aukšti, kadangi dauguma išgyvenusiujų mato prostituciją kaip beveik ištisinę nepageidaujamų seksualinių aktų, ar pasak vienos moters, apmokamų išprievartavimų rutiną... prostitucija yra kaip išprievartavimas. Tai taip pat, kuomet mane išprievartavo man būnant 15-os. Anksčiau patirdavau, kad palieku savo kūną. Turiu omeny tai, ką dariau, kai tas vyras išprievartavo mane. Aš nuskrįdau prie lubų ir sustingau, nes nenorėjau jausti to, ką jaučiau. Buvau labai išsigandusi. Ir būdama prostitucijoje, tą darydavau nuolatos. Padarydavau taip, kad jausmai apmirtų. Aš net nejausdavau esanti savo kūne.

Aš iš tikrųjų palikdavau savo kūną ir eidavau kur nors kitur su savo mintimis ir jausmais, kol jis pasitraukdavo ir viskas baigdavosi. Aš nežinau, kaip kitaip tai paaiškinti, išskyrus, kad aš jausdavau, lyg mane prievartautų. Man tai buvo prievarta“ (Giobbe, 1990).

Verbalinis smurtas

- Nuolatinio verbalinio ir seksualizuoto verbalinio smurto poveikis buvo pagrįstas ir priimtas kaip traumuojantis ir turintis ilgalaikį poveikį moterims patyrusioms smurtą šeimoje. Moterys prostitucijoje patiria nuolatinį verbalinius antpuolius naudojant žeminančią ir niekinančią seksualizuotą kalbą, kurios tikslas – pažeminti moterį ir pateisinti vyro išnaudotojišką elgesį. Tai gali būti įvardinta, kaip „nuodijantys verbaliniai grasinimai“ (Giobbe, 1990).

„Tai griaua iš vidaus. Mintyse tampi tu, ką tie žmonės su tavim daro ar sako. Nesupranti kodėl leidi tai su savimi daryti ir kodėl šie žmonės nori šitaip su tavimi elgtis“ (S Farley darbe, 2004).

Seksualinė ir reprodukcinė sveikata

- Nuolat randamas ryšys tarp ginekologinių komplikacijų ir seksualinės prievartos. Tai gali būti vaginalinis kraujavimas ar infekcijos, navikai, susilpnėjęs seksualinis

potraukis, genitalijų sudirginimas, skausmas seksualinių santykių metu, chroniškas dubens srities skausmas ir šlapimo kanalų infekcijos (WHO, 2000).

- Egzistuoja daug medicininių įrodymų, kad ŽIV yra perduodamas prostitutei iš ją perkančiojo per vaginalinius bei analinius lytinius santykius. Išprievartavimai arba privertimas ar įtikinimas seksualiniams santykiams be prezervatyvo, sumokant daugiau yra pirminis moterų ir mergaičių užsikrėtimo šaltinis. Kanadiečių atliktame tyrime 89% klientų atsisakė naudoti prezervatyvus (Cunningham ir Christensen, 2001), JAV atliktame prostitucijos tyrime 47% moterų nurodė, kad vyrai tikėjosi sekso be prezervatyvo, 73% atsakė, kad vyrai siūlė sumokėti daugiau už seksą be prezervatyvo, ir 45% nurodė, kad vyrai ėmė smurtauti, jei moteris primygtinai reikalavo naudoti prezervatyvą (Raymond, Huges et al., 2001).
- Dėl moterų patirtos prievartos bei disociacijų prostitucija turi didžiulę įtaką intymiems seksualiniams santykiams su partneriais. Funari nupasakoja savo jausmus vos po vienerių metų peep-show pasirodymuose:

„Darbe, rankomis liesdama savo kūną, liečiu „produktą“. Už darbo ribų mano kūnas turi tęstinumą, vientisumą. Praeitą naktį, gulėdama lovoje paliečiau savo pilvą, krūtis. Jaučiau lyg liesčiau Carpi's produktą (Carpis – pasirodymo pavadinimas) ir kūnas atsisakė „persijungti“ atgal. Kai (partneris) pabučiavo mane, aš staiga susitraukiau nuo jo prisilietimo. Šokiruoti abu atšokome atgal ir žiūrėjome vienas į kitą. Stiklas kažkaip lyg ištirpo ir jis tapo vienu iš jų (Funari, Farley darbe, 2004).

Psichinės sveikatos pasekmės

- Kankiniai, įkaltai bei visokių formų seksualinės prievartos aukos nuolat kalba apie disociacijas. Atitrūkimą nuo emocinės realybės, kūno palikimą tam, kad atsiribotų nuo to, kas vyksta. Disociacija pripažįstama kaip sunkus seksualinės prievartos poveikis, tačiau yra būtina prostitucijos dalis, esminė strategija, naudojama moterų tam, kad išgyventų (Herman, 1992).
- Narkotikų bei alkoholio naudojimas malšinti skausmui ir išbūti prostitucijoje veda prie ilgalaikės priklausomybės bei daugybės psichinės sveikatos pasekmių. Moterys nuolat pasakoja besikvaišinančios ir geriančios, kad išgyventų naktį, tuo pačiu suvokdamos, kad turi būti budrios tykantiems pavojams ir rizikai (Lawless ir Wayne, 2005).

Šešta dalis

Atsakas į legalizavimo/dekriminalizavimo argumentus

POZICIJA

Prostitucijos legalizavimas skatina sekso industriją kaip teisėtą verslą bei priimtina darbo vietą moterims ir mergaitėms. Turėdami valstybės pritarimą, suteneriai gali užtikrinti moterų ir mergaičių pasiūlą seksualiniam išnaudojimui.

Legalizavimas pašalina visas teises kliūtis sąvadavimui, įsigijimui bei viešnamiams. Prekeiviai gali naudoti darbo leidimus įvežti moteris į prostitucijos industriją iš užsienio, užmaskuodami faktą, kad moterys buvo parduotos į užsienį, primokant jas pasivadinti nepriklausomomis „migruojančiomis sekso darbuotojomis“.

Legalizavimas skatina visų formų seksualinio smurto prieš vaikus ir suaugusias moteris plėtimąsi, įskaitant stalo šokius, sdomazochizmo, vergavimo ir disciplinos centrus, peep-show pasirodymus, seksą telefonu ir pornografiją.

Pareiškimai, kad legalizacija reikalinga apsaugoti moterų sveikatą ir saugumą, yra naudojami tam, kad užslėptų realybę, kad iš tiesų industrija siekia apsaugoti kliento sveikatą bei saugumą. Sekso industrijoje nėra „saugių zonų“.

Kada dingsta teisiniai barjerai, taip pat dingsta ir socialiniai bei etiniai barjerai naudoti moteris kaip sekso prekes. Prostitucijos legalizavimas perduoda žinią naujoms vyrų ir berniukų kartoms, kad moterys yra sekso prekės, o prostitucija yra nekalta pramoga.

Į ką reikėtų atsižvelgti

- Mes tikime, kad valstybės finansuojama prostitucija yra viena iš reikšmingų ir esminių priežasčių, dėl ko vyksta prekyba žmonėmis. Mes vadiname legalizuotą ar reguliuojamą prostituciją valstybės finansuojama todėl, kad nors ir legalizavimo bei reguliavimo sistemos skiriasi, bendras elementas yra tas, kad pačios prostitucijos sistema tampa priimta ir valstybės įteisinta. Terminas *valstybės finansuojama prostitucija* pažymi, kad bet kurioje iš šių legalizuotų ir reguliuojamų sistemų, kurios pripažįsta sekso industriją kaip teisėtą verslą, valstybė efektyviai tampa dar vienu suteneriu, gyvenančiu iš moterų prostitucijoje (Raymond, 2002).
- Į teikiamų paslaugų ratą, kuris yra neatsiejamas nuo teisėto svetingumo sektoriaus Pietryčių Azijos regionuose, sekso baruose įeina įprastinis heteroseksualus seksas, tos pačios lyties prostitucija, go-go ar striptizas, kai moteris šoka pusiau ar visiškai nuoga ant pakyls, kai šokėja sėdasi vyrui ant kelių besisukdama, supdamasi bei atvirai stimuliuodama jį, brangūs iškrypimų aktai ir gyvi sekso pasirodymai. Į pastaruosius įeina tokie specializuoti ir pavojingi publikai linksminti skirti veiksmai, kaip skutimosi peiliukų, stiklinių butelių, smigio strėlyčių, cigarečių, gyvačių ir paukščių įstūmimas ir išstūmimas iš lyties organų, valdant vaginalinius ir pilvo raumenis; viešas sekso su gyvūnais demonstravimas bei dvigubi heteroseksualūs bei homoseksualūs lytiniai santykiai. Su sekso industrijos augimu tikėtina, kad seksualinių paslaugų įvairovė, dėl to ir keistumas augs, šitaip suintensyvindami smurtą prieš moteris (D’Cunha, 2002).
- Legalus sekso verslas parūpina vietas, kuriose seksualinis priekabiavimas, seksualinis išnaudojimas bei smurtas prieš moteris yra vykdomi nebaudžiant... Moteris perkantieji, grupės, reklamuojančios legalizuotą prostituciją, bei Vyriausybės, kurios palaiko valstybės finansuojamą sekso industriją, sudaro trišalę partnerystę, keliančią pavojų visoms moterims.
- Moters sveikata ir saugumas nuolatos naudojami kaip priežastys legalizavimui skatinti. Keturios iš penkių pateiktų priežasčių legalizavimui Naujojoje Zelandijoje buvo susijusios su „sekso darbuotojų“ sveikatos apsauga, o penktoji, kad apsaugoti vaikus. Naujosios Zelandijos Nelaimingų atsitikimų kompensacijos komisija, kuri atlieka įvairių profesijų rizikos vertinimus, suklasifikavo prostituciją kaip darbą, saugesnį nei vaikų rūpybos tarnautojų ar greitosios pagalbos personalo! Deja, viešosios sveikatos pasiūlymai, kurie įpareigoja moteris tikrintis sveikatą, siekia apsaugoti vyrus pirkėjus, o ne moteris prostitucijoje. Priešingu atveju, pasiūlymai taip pat įpareigotų ir vyrus pirkėjus atlikti sveikatos patikrinimus.
- Galiausiai „saugesnis seksas“ bei prezervatyvų naudojimo programos garantuoja sveikesnę į prostituciją įtrauktų moterų pasiūlą vyriškosios lyties pirkėjams. Tai leidžia viešnamio savininkams išvartyti užkrėstas moteris ir atsivežti šviežių moterų kūnų atsargų. Etiškesnis ir efektyvesnis reagavimas viešosios sveikatos klausimu skatintų moterų saugumą bei sveikatą sekso industrijoje, tuo pačiu metu siekdamas ją sugriauti (Raymond, 2002).

- Ispanijoje savadautojai suformavo nacionalinę organizaciją, teisiškai registruotą Darbo ministerijoje. Jie save vadina „sekso verslininkais“. Organizacijos tikslai yra tokie:

„Moterys įtrauktos į prostituciją bus siūlomos kaip bet kuri kita vartotojiška prekė: sveikos, švarios ir su kokybės garantija perkančiojo naudai, taip pat su galiojimo terminu (Carracedo, 2002).“

Saugumo zonos: saugios kam?

- Valdomos teritorijos sukūrimas, net ir trumpalaikės, gali sudaryti įspūdį, kad bendruomenės toleruoja, ar bent jau yra priverstos priimti gatvės prostituciją bei moterų išnaudojimą. Kuomet valdomos teritorijos gali pasiūlyti tik mažą galimybę moterų fiziniam saugumui padidinti, nėra tokios apsaugos, kuri apsaugotų moteris nuo žalos šiame iš esmės pavojingame versle (Junginė Karalystė, Koordinuota prostitucijos strategija, Vidaus reikalų ministerija, 2006 m. sausis).
- Andrea Dworkin nupasakoja situaciją viename JAV mieste. Mineapolis yra miestas, kurio 96% procentai gyventojų yra baltaodžiai ir 4% daugiausia juodaodžiai ir čiabuviai. „Kaip 100% visos pornografijos atsiduria spalvotųjų kaimynystėse? Turiu omeny, jei mestumėt ją iš dangaus, tai būtų įmanoma.“ Štai kas atsitinka. Šios miesto dalys skursta ekonomiškai. Teisėtas verslas traukiasi. Vyrai iš visų miesto rajonų naktimis atvažiuoja pirkti pornografijos bei medžioti moterų. Smurtinių nusikaltimų prieš moteris skaičius šiose kaimynystėse auga; niekas nevažiuotų ten iš kitų rajonų, nebent jiems prireiktų pornografijos. Taigi turime naują segregacijos miestuose formą, sukurtą socialinių pornografijos padarinių. Turime padidėjusius smurto prieš moteris ir vaikus skaičius (Dworkin, 1990).

„The Guardian Saturday“, Julie Bindel, 2004-05-15.

Lankausi Europos seniausioje tolerancijos zonoje, dažnai vadinamoje Jungtinės Karalystės legalizavimo gynėjų geriausios praktikos pavyzdžiu. Skirtingai nuo zonų, kurios buvo uždarytos dėl nusikalstamos veiklos, šioji, man buvo pasakyta, dirba kaip laikrodžio mechanizmas. Marco Polo policijos nuovadoje Utrechte, pusvalandis kelio nuo Amsterdamo, susitinku su pareigūnu Jan Schoenmaker, atsakingu už policijos darbą šioje zonoje...

Schoenmaker didžiuojasi savo darbu. Jis nusiveda mus į aptvarą, kur užsiimama seksu, tuoj pat už Tippelzonos (vert.p. gatvės prostitucijos tolerancijos zona). Ten yra 12 parkavimosi vietų, atskirtų 6 pėdų pertvaromis, taip pat viena dviratininkams ar tiems, kurie nori stovėti sekso metu. „Savivaldybė dar neišvalė šitos vietos“, - paaiškina jis. „Jie tai daro sėkmadieniais“. Kabinų grindys prišiukšlintos servetėlių, panaudotų prezervatyvų ir cigarečių nuorūku, voliojasi pakuotės nuo maisto, plaukų kuokštai, žmogaus išmatos, ir nesuderinamai keistai suplėšytas dovanoms vynioti popierius. Viename tarp nuolaužų guli vyriški apatiniai. Kaip nustatytos vietos turėjimas suteikia moterims saugumą? „Jos turi ateiti į policijos nuovadą, užsiregistruoti prieš pradėdamos darbą, kad mes įsitikintume, jog jos nėra parduotos iš užsienio arba nepilnametės. Taip pat mes žinome, ko ieškoti, jei jos dingsta“.

Schoenmaker išverčia grafiti užrašą, esantį ant sienos: „Brangieji prostitučių ieškotojai, mes, jūsų vyrai, nekenčiame. Mes norime išpešti iš jūsų tiek pinigų, kiek tik įmanoma“. Priešais parašytas toks atsakymas: „Sušiktos keksės, jus reikia dulkinti tol, kol nukrisit. Mes dulkinsim ir siurbsim jus tol, kol jūsų pūtės ims baisiai skaudėti. Ačiū.“

Ar moterys kada nors praneša policijai apie smurtinius užpuolimus? „O taip, šito būna. Aš siūlau, kad kabinos būtų išdažytos skirtingomis spalvomis, kad moteris galėtų pasakyti, „aš

buvau išprievartauta raudonoje kabinoje“, tai palengvintų DNR tyrimus. Įsivaizduokite, ieškoti DNR visame šitame,“ jis atsidūsta rodydamas pirštu į kalną, sėkla permirkusių daiktų, gulinčių ant žemės. Nėra abejones, kad Schoenmaker rūpi moterys ir kaimynystė. Galbūt todėl zonai dar negrasino uždarymu.

...Iš šalto oro įėjusi į vidų, Rebecca yra nusiteikusi kalbėti. Išbalusi ir liesa, ji sako esanti 19-os, bet atrodo jaunesnė. „Aš gavėse tik tol, kol susitaupysiu pakankamai nusipirkti mašinai“. Jos vaikinai išstūmė ją į gatves, kai ji buvo 15-os, ir, nors ji nuo jo ir pabėgo, jai atrodo sunku išeiti iš gatvių. „Man nepasisekė, kad sutikau jį, ir nebuvo nieko aplink, kas galėtų padėti. Tolerancijos zona yra gerai tam tikra prasme, bet jai esant yra lengviau ir toliau visu tuo užsiimti. Visi atrodo priima tai kaip gyvenimo būdą, bet man tai nepatinka“.

Ali ir Moiud yra budinčios socialinės darbuotojos, koordinuojančios prezervatyvų ir adatų platinimą. Ali pabučiuoja kiekvieną prezervatyvą, - sėkmei, prieš atiduodama jį. „Kad greičiau gautų klientų“, paaiškina. „Ten didžiulė konkurencija“. Jauni vyrai, kurie atrodo ieško moterų, važinėja pirmyn atgal dviračiais, ir keletas vyrų „prekinasi per langą“ - važinėdami aplink ir spoksodami į moteris, neketindami pirkti. Vienas atvirai masturbuojasi. Policijos ženkle nematyti.

Septinta dalis

Klaidingų skirtumų atmetimas ir ėjimas aiškumo link. Prekyba žmonėmis ir prostitucija įvardijami kaip smurtas prieš moteris

POZICIJA

Tai, ką siūlo sekso industrija, geba apimti visas suaugusiųjų ir vaikų seksualinio išnaudojimo formas. Ji nediskriminuoja nei vieno, įskaitant bet kurios lyties vaikus, jaunas moteris, suaugusias moteris, įtrauktas į prostituciją, moteris ar vaikus, parduotas iš užsienio moteris ar vaikus.

Industrija neatmeta nei vieno išnaudojimo akto, kurio reikalauja klientai. Ji užtikrina, kad kliento poreikiai būtų visada patenkinti. Sekso industrijai smurto aktai, atliekami su aukomis, ar jų sveikata nerūpi.

Už legalizavimą pasisakantys lobizmo atstovai grindžia savo argumentus klaidingais skirtumais, kurie neatsispindi moterų ir vaikų, esančių sekso industrijoje, gyvenimuose. Šis lobizmas skatina idėjas, kad prostitucija ir prekyba žmonėmis yra nesusiję; mes turime atskirti priverstinę ir laisva valia pasirinktą prostituciją; moterys ir mergaitės gali būti apsaugotos tik legalios vidaus prostitucijos pagalba; vaikų ir suaugusių prostitucija yra atsiejamos; tie, kurie priešinosi prostitucijai, neigia moterų galią; egzistuoja „lengvoji ir nežalings“ pornografijos industrijos dalys.

Į ką reikėtų atsižvelgti

Prekyba žmonėmis ir prostitucija

- Moterys ir mergaitės yra kontroliuojamos sutenerių ir parduodamos prostitucijai bei darbui jų pačių šalyse. Prievarta, tvirkinimas ir kontrolė egzistuoja. Svarbu yra pats išnaudotojiškas veiklos tikslas, o ne žmonių judėjimas šalyje ar už jos ribų (Jõe-Cannon, 2005).
- Ar tai būtų vietinė, ar tarptautinė prekyba žmonėmis, moterys patiria tokį pat smurtą ir žalą. Vienoje JAV studijoje pastebėjome, kad didesnis skaičius JAV moterų vietinėje prostitucijoje atskleidžia platesnį patiriamo smurto paplitimą ir dažnumą, nei moterų,

kuriuos buvo atgabentos iš užsienio. Pavyzdžiui, 86% moterų, įtrauktų į prostituciją JAV įvardino, kad jos patyrė perkančiųjų smurtą, skirtingai nuo 28% moterų, atgabentų iš užsienio. Nors mes įvertinome, kad moterys iš užsienio nevysiškai atskleidė patiriamo smurto mastą dėl daugelio priežasčių, vis dėlto abu mūsų tyrimai rodo, kad moterys vietinėse prostitucijos industrijose patiria panašias į moterų, parduotų iš užsienio smurto rūšis (Raymond et al., 2002).

Pasirinkta laisva valia/priverstinė

- Primygtinis teigimas, kad įmanoma nubrėžti aiškia ribą tarp „priverstinės“ ir „pasirinktos“ prostitucijos, neigia kontekstus, kuriuose idėja „laisvas pasirinkimas“ yra minimaliai aktuali. Taip pat neigia realybę, kad dauguma sekso industrijose atsirado dėl seksualinio išnaudojimo, patirto vaikystėje ar jaunystėje. Taigi klausimas apie vaikus ir suaugusius turėtų pereiti nuo dėmesio sutelkimo į būdus, kaip patekti į sekso industriją, tokiomis aplinkybėmis, kurios žmones ten laiko dėl alternatyvių įgyvendinamų ekonominių ir socialinių galimybių trūkumo, ir klientų bei tiekėjų/išnaudotojų vaidmens, įtakojamo atitinkamos paklausos. (Kelly and Regan, 2000).

Legali/nelegali

- Tyrimuose moterys nuolat nurodo, kad įstaigos, kuriose verčiamasi prostitucija, nedaug padarė, kad jas apsaugotų, nepriklausomai nuo to, ar jos buvo nelegalios ar legalios. Nyderlanduose, kur prostitucija yra legali, 60% moterų patyrė fizinę prievartą, 70% patyrė žodinius grasinimus ir fizinę prievartą, 40% patyrė seksualinę prievartą ir 40% buvo prievarta įstumtos į prostituciją ar seksualinį tvirkinimą savo pažįstamų (Vanwesenbeek, 1994).
- Atsidūrusi prostitucijoje, moteris suvokia, kad ji neturi galios pasirinkti klientus, dažnumo, darbo kainos ar seksualinių aktų būdo. Ji yra dalinė bet kurio vyro, kuris gali sumokėti už seksą ir už jos kūną, nuosavybė (D’Cunha, 2002).
- Pasak Jocelyn Snow iš Viktorijos Prostitucijų Kolektyvo, legalizavimas nepagerino sąlygų, kuriose moterys, įtrauktos į prostituciją, yra seksualiai išnaudojamos (The Age, 1999m. vasario 28d.). Jos tyrimas apie prostitucijos legalizavimo poveikį išnaudojimo sąlygoms, su kuriomis susiduria moterys, parodė, kad „Baisiausias dalykas buvo klientai. Arogancija, dvokas, smurtas, reikalavimai. Vienas iš penkių klientų vis dar reikalauja nesaugaus sekso“ (Sullivan ir Jeffreys, 2002).

Sveikatos kontrolė

- Daugybė faktų byloja prieš prezervatyvų naudojimą: moterų poreikis uždirbti; vyresnių moterų sumažėjęs patrauklumas vyrams; konkurencija iš vietų, kuriose nereikalaujamas prezervatyvų naudojimas; pinigai, reikalingi narkotikams arba atsiskaityti suteneriui; ir bendras moterų savo kūno kontroliavimo trūkumas prostitucijos vietose.
- Švietimo apie ŽIV kampanijos ir kitos žalos mažinimo strategijos, kurios sutelkia dėmesį į tai, kaip pritraukti moteris į prostituciją, nepripažįsta viktimizacijos realybės. Moterys, patyrusios šeimyninį smurtą, išprievartautos moterys ir mergaitės, seksualiai tvirkintos šeimoje, benamės, priklausomos nuo narkotikų, ir moterys įtrauktos į prostituciją, negali priversti vyrų naudoti prezervatyvų tam, kad apsaugotų save. Smurtautojai turi galią nusitaikyti, priversti, padaryti spaudimą ir įtikinti savo pačių pasitenkinimui, visiškai nesirūpindami savo aukų gerove (Farley, 2004).

Ginčas: suaugusi - vaikas

- Bandymai atsieti vaikų ir suaugusiųjų prostituciją bei nubrėžti nepralaidžią ribą tarp „priverstinės“ ir „laisvai pasirinktos“ prostitucijos yra pasmerkti žlugti, kadangi abi yra analitinės, politikos padiktuotos formuluotės; skirtumai ir ribos išsitrina, kuomet imama žiūrėti per vaikų, jaunų ir suaugusių moterų, esančių Europos (ir kitų šalių) sekso industrijose, gyvenimų realybės prizmę. Nėra atskirų „rinkų“ vaikams ir parduotoms į užsienį moterims ir mergaitėms, o taip pat nėra tokios prostitucijos formos, kuri koku nors esminiu būdu neišnaudotų žmogaus orumo bei dorumo. Įėjimas į prostituciją ir įsipainiojimas joje susideda iš sudėtingo prievartos, apgavystės, priklausomybės ir pasirinkimo mišinio (Kelly & Regan, 2000).
- Paprastas faktas yra tai: kur sekso industrijos yra toleruojamos, yra lengviau išnaudoti vaikus. Primygtinai reikalaujant atskirti vaikus ir suaugusiuosius, kenkia argumentui dėl apsaugos pratęsimo ir aštuoniolikmečiams, ir skatinama užslėpta, tačiau ypatingai problemiška logika. Kaip gali būti, jei vieną dieną jauno 15-17 metų asmens buvimas sekso industrijose yra nelegalus, tačiau kitą dieną, per gimtadienį, suėjus 16 ar 18 metų, tai tampa ne tik legaliu, bet ir teisėtu pasirinkimu, darbo forma? Koks procesas įvyksta per 24 valandas, kuris transformuoja kažką iš esmės išnaudotojiško, į sutikimo ir pasirinkimo reikalą (Kelly & Regan, 2000)?

Duomenys apie vaikų prostituciją Rytų Europoje

- Rumunija – 129 nuteisimai už užsiiminėjimą prostitucija nesulaukus aštuoniolikos (1995).
- Lenkija – apytikrais paskaičiavimais keli šimtai vaikų prostitucijoje (1999).
- Rusija – vaikai sudaro 25% visų Maskvos prostitučių (1999).
- Rusija – iš 750 mergaičių priėmimo centre, 85% buvo seksualiai išnaudojamos ir prievarta įstumtos į prostituciją.
- Lietuva – 200 vaikų prostitucijoje Vilniuje.
- Latvija – 40-50% prostitučių yra nepilnametės.
- Estija – 20-30% prostitučių yra nepilnametės.
- Lenkija/Vokietija – nepilnamečių pakelės prostitucija suklestėjo palei valstybės sienas, kur nepilnametės gyvena prie pasienio kaip kaliniai barakuose.
- Rusija – Maskva giriasi „Nympho“ klubu, kur nepilnametės šoka striptizą ir joms išstatuirtas savininko ženklas, sulaukus 14 metų, jų nekaltybė parduodama aukcione pasiūliusiam didžiausią kainą.

Visi duomenys paimti iš projekto Crossing Borders (Kertant sienas), 1998, Kelly ir Regan darbe, 2000.

Buvimas auka

- Žodis *auka*, turi pažodinę prasmę, nusakančią smurto ir prievartos gavėją, bet nebūtinai akcentuoja nuolatinę aukos būseną. Moterys iš tikrųjų gali veikti priimdamos sprendimus, tačiau greičiausiai tai bus skausmingas veiksmas tarp nulemtų suvaržytų aplinkybių be pasirinkimo, ir puikių galimybių panaudoti savo talentus, patirti džiaugsmą (Jeffreys, 1998).
- Nei viena moteris ar vaikas, kuris praleidžia laiką sekso industrijose, nėra pasyvi auka. Kiekvienas sieks pasinaudoti, kad ir kokia ribota galimybe ar pasirinkimu, kad apsaugotų savo fizinę ar psichinę sveikatą. Jie naudoja savo galią kas dieną tiesiog tam, kad išgyventų. Tačiau jų galia yra stipriai ribota jų gyvenimo sąlygų ir konteksto: ar tai būtų sutenerio kontroliavimas, prekeivio, smurtaujančio partnerio ar šeimos nario ir/arba priklausomybės nuo narkotikų ir alkoholio ar nuo abiejų. Daugybėje komentarų, kurie siekia pabrėžti vaikų (ir moterų) galią, vyksta labai mažai diskusijų

apie skirtumą tarp „laisvo pasirinkimo“/veiksmo ir įveikos/išgyvenimo strategijų. Abiem atvejais asmenys veikia pagal savo poreikius ir aplinkybes, tačiau antruoju atveju veiksmų imamasi jau ir taip suvaržytų aplinkybių kontekste (Kelly & Regan, 2000).

Lauko ir vidaus prostitucija

- Moterys beveik visada dirba daugybėje vietų, priklausomai nuo pinigų ir paklausos bei policijos priekabiavimo. Vienas tyrimas parodė, kad 59% iš 119 respondenčių buvo išnaudojamos prostitucijoje ilgiausią laiką tarp daugybėje vidaus vietų, tokiose kaip striptizo klubai, masažo kabinetai, seksas telefonu ir palydovių paslaugų firmos. 66% ilgiausiai išbuvo gatvėje. (Kramer, 2003) 47 apklaustosioms Naujoje Zelandijoje teko būti įvairiose vietose, tokiose kaip: striptizo klubai, seksas telefonu, palydovių firmos, internetas, peep-show, baruose, gatvėse, viešnamiuose ir karinėse bazėse. 22% buvo parduotos savo šalyje, 6% parduotos iš kitos šalies (Farley, 2004).
- Tyrime su moterimis legalioje Nyderlandų vidaus prostitucijoje buvo atrasta, kad moterys, kurios buvo pirmiausia pardavinėjamos klubuose, viešnamiuose ir vitrinose, kenčia nuo didelio emocinio streso ir nervingumo (Vanwesenbeek, 1994).
- Interviu metu Airijoje (Lawless & Wayne, 2005) moterys atskleidė, kad nežiūrint į jų bandymus kontroliuoti aplinką, vyrų smurtas buvo nenusipėjamas:

„Tu sėdi į mašiną su nepažįstamuju. Netgi nuolatiniai klientai gali pasikeisti į blogąją pusę“.

Vienąkart buvau išprievartauta. Iš nieko negalėjau nuspėti. Mes jauėjome prie pabaigos. Staiga jis mane nustumė atgal ant mašinos. Nusimovė prezervatyvą ir išprievartavo. Prieš tai nieko keisto, jokių įspėjamųjų ženklų.

- Kai kurie tyrimai rodo, kad moterys vidaus prostitucijoje menčiau gali kontroliuoti sąlygas ir bendravimą su vyrais. Boyer, Chapman ir Marshall (1993) parodė, kad moterys striptizo klubuose ir viešnamiuose turi mažiau galimybių kontroliuoti savo gyvenimą ir greičiausiai susiduria su didesne išnaudojimo, vergystės ir fizinės žalos rizika, nei moterys gatvėse. Moterys kalba apie buvimą vienoms kambaryje su klientu, negalėjimą atstumti kliento ar perspėti viena kitos, kad nėra skatinamos pranešti apie prievartą policijai ar duoti į teismą, ir turėjimą aptarnauti sutenerius ir sargybinius (Farley, 2004).
- Airių atliktame tyrimo moterys taipogi įvardija klientų reikalavimą- daugiau laiko bei intymumo:

„Būti su klientais pasidarė sunkiau. Aš nekenčiau to. Pakeičiau darbo vietas į pasiturinčiųjų rajonus. Ji prižadėjo klientams daugiau, nei aš daryčiau, ir tada klientai pasilikdavo visas dvi valandas. Anksčiau jie sumokėdavo už valandą, bet pasilikdavo 20 minučių, bet šitie nori gauti tai, už ką sumokėjo“.

„Švelnesnė“ industrijos pusė

- Kai kurios sekso industrijos veiklos pristatomos kaip švelnesnės. Tai striptizas, šokamas prieinančias ir turintis fizinį kontaktą su vyru (lap dancing), ir peep-shows, tariamai nereikalaujantys lytinių santykių. Tačiau riba tarp prostitucijos yra tokia neryški, kad į daugybę striptizo formų dabar įeina ir lietimas, nutvėrimai, žnaibymas bei vyro genitalijų stimuliavimas. Holsopple (1998) atskleidė verbalinį, fizinį ir seksualinį smurtą, kurį patiria moterys striptizo klubuose. Tai buvo grabinėjimas už krūtų, sėdmenų bei lyties organų, o tai pat spardymas, kandžiojimas, pliaukštelėjimai,

apspjovimas bei vaginaliniai ir analiniai lytiniai santykiai. Privatūs šokiai yra perkami tikintis bent jau ejakuliacijos, tačiau dažniausiai lytinių santykių (Farley, 2004).

Sąsajos su pornografija

- Viename lygmenyje globalinė sekso industrija organizuoja seksualinius pasilinksminimus skirtinguose taškuose bet kurioje žemės rutulio vietoje su moterimis ir vaikais, parduotais iš užsienio, ir klientais, nesunkiai galinčiais keliauti į seksualinių pasilinksminimų vietas bet kur pasaulyje. Kitame lygmenyje, turint Interneto technologiją, klientas gali būti viename žemyne, nurodinėdamas bei žiūrėdamas gyvą striptizo pasirodymą ar moters, ar vaiko seksualinį tvirkinimą kitame žemyne (D'Cunha, 2000).
- Kaip viena moteris sakė: „*Porno buvo vadovėlis. Vyrai mums rodydavo porno, o mes bandydavome mėgdžioti, ką matėme, šitai mokėmės profesinių gudrybių. Net nežinau, kaip pasakyti, kokią didelę įtaką tai mums darė*“ (Viešas klausymas prieš Mineapolio miesto tarybą, 11 sesija, gruodis 1983).
- Savo tyrime, kuriame dalyvavo 200 moterų, Mimi Silbert taip pat pripažino pornografijos vaidmenį įteisinant viktimizaciją. Tik šiek tiek mažiau nei du trečdaliai moterų, šiuo metu dirbančių prostitucijoje, buvo jaunesnės nei šešiolikos. Tyrimas parodė, kad seksualinis smurtas prieš gatvės prostitutas buvo traktuojamas kaip jų darbo dalis ir kad dauguma patyrė smurtą ne darbo aplinkoje, o dar vaikystėje, prieš atsiduriant prostitucijoje. Apibūdinant nemažą dalį šių seksualinių užpuolimų, buvo užsiminta apie pornografijos vaidmenį. Šios 200 moterų paminėjo 193 išprievartavimo atvejus ir 178 patirtos seksualinės prievartos vaikystėje atvejus. Pasakodamos apie šiuos išprievartavimus, beveik ketvirtadalis (23%) paminėjo prievartautojo naudojamą pornografiją... Daugiau nei ketvirtadalis šios jaunų prostitučių grupės buvo naudojamos vaikų pornografijoje (Silbert & Pines, 1984).
- Vyraujančioje seksualinėje sistemoje, kuri yra išreikšta ir atgaminta pornografijoje, moterys yra charakterizuojamos ir su jomis elgiamasi kaip su objektais; mūsų žmogiškumas yra paneigiamas ir mūsų kūnai yra išniekinami dėl seksualinių malonumų; mūsų seserų kūnai yra tiesiogine prasme pardavinėjami pelnui (Leidholdt, 1990).

Aštunta dalis

Veiksmai ir jų pasekmės, atsirandantys dėl skirtingų pozicijų, priimtų prostitucijos ir prekybos žmonėmis atžvilgiu

POZICIJA

Ypatingai svarbu nustatyti veiksmus ir išdavas, kylančias iš požiūrio, kad prostitucija ir prekyba moterimis seksualiniam išnaudojimui turi būti panaikintos. Taip pat svarbu pripažinti neišvengiamas išdavas to požiūrio, kuris skatina prostituciją kaip teisėtą verslą ir darbą.

Požiūris, kad prostitucija – tai smurto prieš moteris forma, yra ypač reikšmingas, teikiant moterims tiesiogines paslaugas. Tai, kuo mes tikime kaip paslaugos teikėjai įtakoja mūsų bendravimą su kiekviena konkrečia moterimi, išnaudota sekso industrijoje. Praktikai turi žinoti: kuomet jie laikosi pozicijos, kad prostitucija yra seksualinio išnaudojimo forma, jie apsaugo moteris nuo tolesnės žalos, ir kad ši pozicija atitinka neteisiantį požiūrį į moteris gerbiant jų teises.

Į ką reikėtų atsižvelgti

Dvi skirtingos išdavų grupės, kurios išplaukia iš praktikų požiūriu

PROSTITUCIJA – KAIP SMURTO PRIEŠ MOTERIS FORMA

Teisinės/socialinės/politinės išdavos:

- Įstatymai ir politika, kurie kriminalizuoja pirkėjus/sutenerius/sekso industriją ir dekriminalizuoja moteris.
- Įstatymai, šalių politikos ir programos, kurios traktuoja moteris kaip aukas, o ne kaip nusikaltėles.
- Prostitucijos ir prekybos žmonėmis integravimas į įstatymus, politikas ir programas.
- Jokios tolerancijos prostitucijai ir prekybai žmonėmis.
- Didesnis visuomenės sąmoningumas šioje srityje (kai kalbama apie moterų, išnaudojamų prostitucijoje, patiriamą smurtą).
- Auganti netolerancija vyrų leidimui ir skatinimui pirkti, ir seksualiai išnaudoti moteris.
- Padidėjęs sąmoningumas apie ryšį tarp vaikų ir suaugusiųjų seksualinio išnaudojimo.

Paslaugos teikimo išdavos:

- Išėjimo iš prostitucijos programų vystymas.
- Alternatyvų moterims skatinimas.
- Atsakas seksualinio išnaudojimo aukoms aiškiai pripažįsta, kad prostitucija yra smurto prieš moteris forma; pripažįstant tai, palaikomos moterys.
- Daugiau tyrimų ir informacijos vyrų seksualinės prievartos prieš moteris tema.
- Dėmesio sutelkimas ties žalos pašalinimu ir pakartotinės viktimizacijos prevencija.
- Pripažinimas, kad prostitucija yra visuomet pavojinga ir žalinga moterims.
- Pozicijos, kuri skatina teisę išeiti iš prostitucijos, palaikymas.
- Vyrai, kurie perka moteris, pripažįstami smurtautojais ir seksualiniais išnaudotojais.
- Atsakomybės ir kriminalinių sankcijų siekimas išnaudotojams/smurtautojams/suteneriams.
- Išvystyti kompleksiniai atsakai moterims, mergaitėms ir vaikams, neišskiriantys „laisvai pasirinkto“ ar „priverstinio“ įėjimo į prostituciją.

Prostitucija- kaip smurto forma arba pasirinkimas, arba darbo forma

PROSTITUCIJA- KAIP PASIRINKIMAS ARBA DARBO FORMA

Teisinės/socialinės/politinės išdavos:

- Įstatymai ir politika, kurie legalizuoja/reguliuoja/dekriminalizuoja sekso industriją ir daro ją priimtina.
- Žavingas prostitucijos, kaip galimos karjeros moterims, pateikimas. Neigimas moteris esant aukomis.
- Prostitucijos ir prekybos žmonėmis atskyrimas įstatymuose, politikoje ir programose.
- Didžiulis sekso industrijos išplitimas.
- Teisinis, socialinis ir etinis sekso industrijos teisėtumas.
- Išaugęs socialinis priėmimas, kad vyrai turi teisę pirkti moteris ir mergaites. Seksualinio išnaudojimo žalos neigimas.
- Vyrai pirkėjai matomi kaip vartotojai, o ne kaip išnaudotojai. Padidėjusi vyrų, kurie seksualiai išnaudoja, paklausa. Moterys verčiamos patenkinti didėjančius, iškrypusius pirkėjų reikalavimus.
- Neteisingas suaugusiųjų ir vaikų prostitucijos atskyrimas. Padidėjusi vaikų prostitucija.

Paslaugos teikimo išdavos

- Išėjimo programos nereikalingos, jei prostitucija traktuojama kaip teisėtas darbas.
- Valstybės, legalizuojančios ar dekriminalizuojančios sekso industriją, nelaiko prostitucijos alternatyvų, pasiūlymų moterims prioritetine sritimi.
- Moterims sunku įvardinti smurtą ir seksualinį išnaudojimą, kurie yra neatsiejami nuo prostitucijos, jeigu tai yra traktuojama kaip darbo dalis.
- Veiksmai, nukreipti į darbo sąlygų gerinimą sekso industrijoje, ne į pagalbą moterims išeiti iš prostitucijos.
- Žalos mažinimo modelis, atkreipiantis dėmesį į sveikatos pasekmes, ŽIV ir lytiniu keliu plintančias ligas.
- Sekso darbo, kaip pasirenkamo ir priimtino darbo moterims, skatinimas.
- „Teisingos“ prostitucijos propagavimas.
- Smurto ir žalos, neatsiejamų nuo prostitucijos, neigimas ir nureikšminimas.
- Asistavimas ir bendrininkavimas su moteris perkančiais/suteneriais/prievartautojais.
- Prostitucijos įvardinimas, kaip nepriimtinos prievartos, matomas kaip pačių moterų teisingas.

Devinta dalis

Pelnas gaunamas iš prekybos žmonėmis ir prostitucijos

POZICIJA

Globalinė sekso industrija yra didžiulis pelną nešantis verslas, paremtas moterų ir mergaičių prekyba. Seksualinis moterų ir mergaičių išnaudojimas tarptautiniuose prostitucijos ir prekybos žmonėmis tinkluose tapo vienu iš pagrindinių tarptautinio organizuoto nusikalstamumo aspektų. Skirtingai nuo ginklų ir narkotikų, moterys ir vaikai gali būti parduoti daugybę kartų bei skirtingais būdais pelnei gauti, o nusikaltėliai gauna lengvesnes bausmes ir trumpesnius įkalinimo terminus.

Bet kurioje legalizuotos ar reguliuojamos prostitucijos sistemoje valstybė finansiškai pelnosi iš moterų ir mergaičių seksualinio išnaudojimo. Šamokslas ir valstybių politinės valios trūkumas sukurti adekvačius įstatymus ir užtikrinti policijos spaudimą suteikia juridinį leidimą išnaudoti bei daryti seksualinę prievartą prieš moteris nematoma.

Į ką reikėtų atsižvelgti

- Ekonomikos globalizacija taip pat reiškia sekso industrijos ir sekso vergų prekybos globalizavimą. Apytiksliais paskaičiavimais, nelegali sekso industrija padaro 5-7 milijardų JAV dolerių apyvartą per metus – daugiau pinigų nei kasmetinis bendras karinis viso pasaulio biudžetas. JT apytiksliai skaičiuoja, kad 4 mln. individų, daugiausia mergaičių ir moterų, kas metus yra transportuojama prekybos tikslams pačiose šalyse ir už jų ribų. 70% iš 252 milijonų svarų sterlingų, kuriuos Europos Interneto vartotojai išleidžia internete, 2001 metais buvo išleista įvairiuose pornografiniuose puslapiuose (Europos Parlamento ataskaita apie sekso industrijos pasekmes ES, 2003).
- Sekso industrija su jos tarptautiniais ryšiais išplito ir sustiprėjo, inkorporuojantis ir sudarant kontraktus su teisėtomis bendrojo sektoriaus šakomis, tokiomis kaip turizmo, pramogų ir laisvalaikio industrijos, o taip pat pagrindiniais narkotikais bei organizuotu nusikalstamumu besiverčiančiomis grupuotėmis. Industrijai būdingas

aukštas organizuotumo ir pelningumo lygis. Ji pasiekia ypatingai aukštą pelno maržą, kuri prilygsta narkotikų ir ginklų prekybai. Šis masyvus pelno surinkimas vyksta per progresyvų moterų ir vaikų kūnų, seksualumo ir viso egzistavimo pasisavinimą bei sunaikinimą (D’Cunha, 2002).

- Globalizacija ir šalių atvėrimas perėjimui į pasaulio ekonomiką sukūrė galimybę nacionalinėms kriminalinėms grupuotėms išplėsti savo nelegalią ekonominę veiklą per ryšių su užsienio ir tarptautiniais kriminaliniais tinklais sukūrimą ir pelno didinimą kuriant didelio masto ekonomikas. Viena iš sparčiausiai augančių nelegalių veiklų per pastaruosius du dešimtmečius buvo prekyba moterimis ir mergaitėmis, labiausiai sekso industrijai Vakarų Europoje (Nyderlanduose, Italijoje, Belgijoje, Vokietijoje, Jungtinėje Karalystėje) ir Jungtinėse Amerikos Valstijose. Pagal įvairius paskaičiavimus, iki 80% moterų ir mergaičių iš Centrinės, Rytų Europos ir NVS šalių į Vakarų Europą parduodamos sekso paslaugų rinkai. Bendras prekeivių metinis pelnas apytiksliais paskaičiavimais siekia nuo 5 iki 9 milijardų JAV dolerių (UNECSE, 2004).
- Sekso industrija ES šalyse narėse tapo vienu iš pelningiausių verslų. Nyderlanduose, kur prostitucija yra legali, sekso industrija išgauna beveik 1 milijardą JAV dolerių per metus. Tai rodo, kaip tai yra pelninga prekeiviams ir suaugusiųjų pramogų įstaigų savininkams (UNECSE, 2004).

Dešimta dalis

Socialinės/lyčių lygybės prostitucijos ir prekybos žmonėmis pasekmės

POZICIJA

Lyčių nelygybė yra neatsiejama nuo prostitucijos skatinimo ir normalizavimo. Puoselėjama valstybės įstatymuose vyro teisė pirkti moterį yra tiesioginis prieštaravimas visuomenei, pagrįstai lyčių lygybe.

Požiūrio, kad kai kurios moterys turi būti prieinamos prekės vyrų seksualiniams poreikiams tenkinti plėtojimas, reiškia sukurti moterų grupę, kuri yra pašalinta iš tarptautiniais Žmogaus teisių įstatymais ginamųjų tarpo.

Prostitucija ir prekyba žmonėmis skatina seksizmą ir rasizmą, kadangi vyrai yra skatinimai žiūrėti į moteris iš neturtingesnių užsienio šalių kaip į menkesnes, kaip „kitas“ ir kaip teisėtus išnaudojimo objektus.

Į ką reikėtų atsižvelgti

- Yra nepriimtina, kuomet valstybės, kurios vadina save demokratinėmis, legalizuoja vyrų vykdomą moterų seksualinį išnaudojimą. Legalizuojant viešnamius ir kitas su prostitucija susijusias veiklas, valstybės sako, kad moteris, o kai kuriais atvejais ir vaikus, siūlyti pirkti ir vartoti kaip kitas prekes yra teisinga (Winberg, 2002).
- Prostitucijos legalizavimas sutrukdys dedamoms pastangoms abipusiems, lygiems, teisingiems ir įgalinantiems santykiams tarp moterų ir vyrų bei sulėtins žmogiškųjų bendruomenių kūrimą. Daugiau berniukų ir vyrų išmoks blogai elgtis su moterimis, lyg tai būtų norma, šitokiu būdu palaipsniui nužmogindami vyrus taip pat. Daugiau moterų ir mergaičių bus įtraukiamos į prostituciją, prievartaujamos ir bendrosios bei individualiosios moterų teisės bus pamažu griaunamos (D’Cunha, 2002).
- Švedijos valdžia jau seniai laiko prioritetine sritimi kovą su prostitucija ir prekyba žmonėmis seksualiniams tikslams. Šis uždavinys yra svarbi Švedijos tikslo įgyvendinti lygybę tarp moterų ir vyrų valstybiniu, o taip pat ir tarptautiniu lygiu, dalis.

Lyčių lygybė liks nepasiekama tol, kol vyrai perka, parduoda ir išnaudoja moteris ir vaikus įtrauktus į prostituciją (Industrijos, Darbo ir Komunikacijų ministerija, 2005).

- Kur feministės siekia transformuoti seksualumą tam, kad moterys ir vaikai būtų saugūs bei užbaigti moterų nelygybę, liberalių pažiūrų atstovai siekia skatinti ir įteisinti tradicinį dominavimo ir paklusimo seksualumą. Jie erotizuoja praktikas, kurios priklauso nuo galios disbalanso, tokias kaip sadomazochizmas, vyriška ir moteriška moteris (butch / femme) ir taip vadinamą erotiką, kuri demonstruoja moters pažeminimą bei paniekinimą. Jie mato save tęsiant taip vadinamą „už seksą“ tradiciją. „Už seksą“, pasirodo, reiškia už seksualinį dominavimą ir paklusimą (Jeffreys, 1990).
- Pagarba moters kūnui ir tos pagarbos svarba mūsų supratimui, ką reiškia būti moterimi arba vyru ir kokias teises tai suteikia, visiškai priklauso nuo to, ar moterį galima įsigyti (Westerstrand, 2002).
- Negalime atriboti prostitucijos nuo kitų vyrų smurto prieš moteris ir mergaites formų; taip pat nuo sistemingo vyrų siekimo visose pasaulio šalyse padaryti moteris pavaldžiomis jiems. Patriarchate vyrų smurtas prieš moteris yra vienas iš galingiausių įrankių, naudojamų laikyti moteris ir mergaites nuolatinėje priespaudoje ir vergovėje (Ekberg, 2002).
- Dėl skurdo bei ekonominio vystymosi politikų pabėgėliai, „Dipukai“ (perkeltieji asmenys) bei moterys migravimo procese tapę pažeidžiami yra medžiojami seksualiniam išnaudojimui. Seksualinis išnaudojimas erotizuoja moterų nelygybę ir yra priemonė rasizmui ir „pirmojo pasaulio“ dominavimui plisti, neproporcingai viktimizuojant mažumų bei „trečiojo pasaulio“ moteris (CATW brošiūra, CATW pozicijos pareiškimas, 1998).
- Šiuo metu vyrai naudoja internetą moterų seksualiniu išnaudojimu užsiimti ir jį skatinti. Dažnai, pridėdami vaizdingų detalių, vyrai pasakoja apie savo patirtį naudojant moteris ir vaikus. Moterys yra visiškai suobjektintos ir įvertintos pagal viską: nuo odos spalvos iki randų turėjimo ir kūno stangrumo. Vyrai, perkantys moteris ir skelbiantys informaciją internete, mato ir suvokia įvykius tik savanaudiškai. Jų rasizmo, kolonizacijos, globalinės ekonominės nelygybės ir, žinoma, seksizmo sąmoningumas yra ribotas tik tiek, kiek tai svarbu jiems. Šalies ekonominė ar politinė krizė bei lydimasis neturtas yra privalumai, kurie vyrams atneša pigią darbo jėgą. Dažnai vyrai apibūdina, kaip moterys yra pasiryžusios viskam ir kiek nedaug jie turi mokėti (Hughes, 1997).

Vienuolikta dalis

Atvejų analizės

ŠVEDIJA

Švedijos įstatymų santrauka

Iš (Faktų suvestinė, Industrijos, Darbo ir Komunikacijų ministerija, 2005)

Švedijoje prostitucija laikoma vyrų smurtu prieš moteris ir vaikus. Tai oficialiai pripažinta vaikų ir moterų išnaudojimo forma, kuri yra didžiulė socialinė problema, žalinga ne tik atskirai prostitucijoje esančiai moteriai ar vaikui, tačiau ir visai visuomenei.

Įstatymuose dėl šiurkštaus moters dorumo pažeidimų (Kvinnofridslagstiftningen) Švedijos valdžia ir Riksdagas (Parlamentas) apibrėžė prostituciją kaip vyrų prievartos prieš moteris ir vaikus formą. Nuo 1999 metų sausio 1d. įsigijimas ar bandymas įsigyti seksualines paslaugas yra laikomas kriminaliniu nusikaltimu, baudžiamu bandomis arba įkalnimu iki

šešių mėnesių. Moterys ir vaikai, kurie yra prostitucijos aukos, nesulaukia jokių teisinių pasekmių.

Nuo nutarimo įsigaliojimo datos, pasak policijos ir socialinių paslaugų sektoriaus pateiktų duomenų, moterų gatvės prostitucijoje skaičius dramatiškai krito. Vyrų, perkančių seksualines paslaugas, skaičius sumažėjo, kaip ir moterų, verbuojamų į prostituciją.

Įstatymai yra viešai plačiai palaikomi, o pagal SIFO, nuomonių ir socialinių tyrimų konsultacinės firmos, atliktą nuomonių apklausą, pritarimas jiems auga.

Iš NCID (Nacionalinio kriminalinių nusikaltimų departamento) Švedijos nacionalinio pranešėjo dėl prekybos žmonėmis, 5-osios situacijos ataskaitos, 2003:

...yra akivaizdžių požymių, kad įstatymas, susijęs su seksualinių paslaugų pirkimu, atnešė teigiamų rezultatų prekybos žmonėmis atžvilgiu. Keletas moterų apklausos metu įvardino, kad suteneriai bei prekiautojai žmonėmis, su kuriais jos kontaktavusios, nelaiko Švedijos gera, šiai veiklai skirta rinka... Kitas aspektas yra tai, kad seksualinių paslaugų pirkėjai Švedijoje bijo būti išaiškinti ir reikalauja, kad seksualinių paslaugų pirkimas vyktų laikantis ypatingo diskretiškumo... (suteneriui) (dabar) svarbu turėti kelis butus ar kitas patalpas... bei ...sąvadavimo veikla Švedijoje turėtų būti labiau organizuota, kad neštų pelną.

Pietų Korėjos ir Filipinų valdžia išleido panašų nutarimą pirkėjų atžvilgiu. Suomija balsuos dėl įstatymo priėmimo prieš paklausą 2006-aisiais.

JUNGTINĖS AMERIKOS VALSTIJOS

JAV vyriausybė priėmė stiprią poziciją prieš legalizuotą prostituciją Nacionalinėje Saugumo direktyvoje 2002 metų gruodį, pagrindus įrodymais, kad prostitucija yra iš esmės žalinga ir nužmoginanti bei kursto šių laikų vergovę- prekybą žmonėmis.

Kur prostitucija yra legalizuota ar toleruojama, ten yra didesnė prekybos žmonėmis aukų paklausa, ir beveik visada moterų ir vaikų, parduodamų į komercinę sekso vergovę, skaičiaus augimas.

Valstybės bandymai reguliuoti prostituciją, įvedant medicininius patikrinimus ar licenzijas, nepaliečia problemos esmės: nuolatinės prievartos, kuri sudaro buvimo prostitucijoje patyrimą bei brutaliai viktimizuoja papuolusius į tą pragarą (JAV Valstybės departamentas, Viešųjų reikalų biuras, Sąsajos tarp prostitucijos ir prekybos žmonėmis)

Nėra įrodymų, kad kurioje nors šalyje legalizavimas sumažintų parduotų aukų skaičių; nevyriausybinių organizacijų, dirbančių šioje srityje, pažymi, kad parduotų aukų skaičius dažnai išauga (JAV Valstybės departamentas, Prekybos žmonėmis ataskaita).

Tarptautiniu lygiu Jungtinių Tautų taikos palaikymo operacijų departamento (UN DPKO) politika prekybos žmonėmis klausimais pripažįsta, kad moterų prostitucijoje naudojimas misijos vietose yra išnaudotojiškas. Taigi DPKO draudžia JT taikos vykdymo personalui seksualinių paslaugų pirkimą, o taip pat draudžia lankytis baruose, naktiniuose klubuose, viešnamiuose ar viešbučiuose, kur vyksta seksualinis išnaudojimas bei prostitucija. Ši novatoriška politika, drausdama seksualinių paslaugų pirkimą, neskirsto moterų prostitucijoje ir tų kurios buvo parduotos iš užsienio. Net jeigu prostitucija nėra nusikaltimas jurisdikcijoje, kurioje veikia taikos vykdytojai, ši JT politika vis tiek draudžia seksualinių paslaugų pirkimą, kaip išnaudojimo aktą (Prekyba žmonėmis ir Jungtinių Tautų taikos palaikymas, DPKO Politikos dokumentas, 2004).

AUSTRALIJA

Prostitucijos legalizavimas - ne atsakymas: Viktorijos pavyzdys, Australija

Mary Sullivan ir Sheila Jeffreys (2004)

Viktorijos, Australija, pavyzdys pateikia gerą šios temos pamoką, kodėl legalizavimas nėra atsakymas. Legalizacija Viktorijoje įamžino smurto ir išnaudojimo kultūrą, kuri yra neatsiejama prostitucijos dalis. Naujas liberalizuotas klimatas paskatino industrijos išplitimą ir įvairovę.

Nors buvo tikimasi, kad legalizavimas sureguliuos industrijos plitimą, atsitiko atvirkščiai. Legalizavimas veda į didžiulį išplitimą. Būtų nuostabu, jei būtų atvirkščiai, nes tai ir yra priežastis, kodėl šis verslas daro spaudimą legalizuoti. Tiriama ataskaita, parašyta *Victoria Age* laikraščio 1999 metais, pastebėjo legalių viešnamių skaičiaus padidėjimą iš 40 – prieš dešimtmetį, iki 94 – šiandieną, kartu su 84 palydovių agentūrom. Ironiška, kad tikroji augimo zona yra nelegaliame sektoriuje. Daugiau nei 100 nelicenzijuotų viešnamių viršijo „teisėto“ sekso verslo skaičių 1999 metais ir patrigubėjo per 12 mėnesių (*The Age*, 2003 m. kovo 1d.).

Prasidėjus legalizacijos procesui, industrijoje įvyko seksualinio išnaudojimo formų įvairovės sprogdymas. Stalo šokiai, sadomazochizmo/vergavimo/teminio dominavimo ir disciplinos centrai, peep-show pasirodymai, seksas telefonu ir pornografija - visos pelningai vystosi kaip multimilijoninės seksualinio išnaudojimo industrijos dalys.

„Seksas darbas“ – moterų prostitucijoje įgalinimas?

Viktorijoje tuo metu, kai moterys siekia deseksualizuoti savo darbo vietas darbo sąjungų pagalba, tikimasi, kad moterys, dirbančios sekso industrijoje, pakęs elgesį netoleruojamą kitose darbo vietose. Prostitutes Collective – Victoria (Viktorijos Prostitucijų kolektyvo) atstovė paaiškino, kad vyrai tampa vis labiau reiklesni norimo paslaugos tipo atžvilgiu. Oralinio sekso poreikį pakeitė analinio sekso poreikis, dažnai demonstruojamas vyrų tiesiog įkišant pirštus į moterų išeinamąsias angas „užsakymų“ metu. Kitos normalios praktikos „yra moterų išrikiavimas ir lyg bet kokių kitų prekių apžiūrinėjimas“ bei seksas be prezervatyvų. Ši apžvalga paremta 1998 metais, Mac Farlane Burnett Medicininių tyrimų centro kartu su Prostitutes Collective – Victoria atliktu tyrimu. 40% tyrime dalyvavusių vyrų nenaudojo prezervatyvų išnaudodami moteris prostitucijoje.

Iš dešimčių tūkstančių vyrų, kurie naudojami moterimis sekso industrijoje Viktorijos valstijoje, yra tikimasi supratimo, kad moterys prostitucijoje yra tinkami objektai nepageidautinoms replikoms, rankoms ir peniams, kuomet bendradarbės fabrikuose bei biuruose tais objektais nėra. Žinoma, dauguma nesupras šio atskyrimo. Jeigu yra priimtina įžeidinėti, sugriebti, tvirkinti ir priekabauti prie moters vienoje vietoje, tik dėl to, kad vyras už tai sumokėjo, kodėl turėtų moterį tai šokiruoti, kai su ja elgiamasi taip pat kitoje vietoje?

Juodosios rinkos augimas

Legalizavimo tikslas buvo pašalinti organizuotą nusikalstamumą iš sekso industrijos. Iš tikrųjų atsitiko atvirkščiai. Prostitucijos legalizavimo dėka vykdomo organizuotų nusikalstamų grupuočių, įvyko prekybos moterimis sprogdymas. Neseniai buvo atskleista, kad Viktorijos „verslininkai“ yra įsitraukę į pelningą tarptautinę sekso prekybą, kurios vertė yra 30 milijonų Australijos dolerių, vadovaujama nusikaltėlių sindikatų. Australijos kriminologijos instituto atlikta studija apytikriai paskaičiavo, kad Australijos viešnamiai iš nelegalios prekybos uždirba 1 milijoną Australijos dolerių per savaitę. Kai kurie prekybos pavyzdžiai paaiškėjo 1999 metais. Vienas Melburno prekyautojas žmonėmis į Viktoriją atsivežė 40 tailandiečių

moterų, kaip „darbuotojas pagal kontraktą“, atimdamas iš jų pasus ir uždarbius tol, kol kontraktai nebus atidirbti. Tai vadinama skolos vergija. Moterys turėjo užsiimti seksu su 500 vyrų, prieš pradėdant gauti pinigus bei buvo įkalintos (*The Age*, 1999 metų gegužės 9d.). Šis vyras buvo nubaustas bausde bei 18 mėnesių kalėti, bausmę atidedant, kas įsiutino tuos, kurie siekia, kad į prekybą moterimis sekso vergovės tikslais būtų žiūrima rimtai.

Prostitucijos legalizavimo poveikis moters statusui

Legalizavimas leidžia vyrams laisvai pirkti moteris bei jausti, kad jų elgesys yra labiau pateisinamas. Tuomet moterų noras turėti egalitarinius santykius su vyrais, kuriuose jos yra gerbiamos, tampa vis labiau ir labiau neįmanomas. Industrijai augant, vis daugiau moterų suvokia, kad jos gali rinktis, kaip jų partneriai elgiasi su kitomis moterimis, vengti pripažinti tai, ką daro jų partneriai, arba juos palikti.

Prostitucija yra industrija, kuri kyla iš žemo moters socialinio statuso ir moters perkėlimo į sekso objekto vaidmenį. Prostitucijos legalizavimas palaiko tą žemą statusą ir moterims tampa vis sunkiau ginti poziciją, kad su jomis turi būti elgiamasi oriai ir pagarbiai.

Kuomet moterys Viktorijoje siekia pagerinti savo statusą, sekso industrija yra nuolat besiplečianti kliūtis. Moterys siekė įgyti lygybę darbo galimybių srityje, pavyzdžiui, korporacijose. Tam yra rimtai pakenkta panaudojant korporacines infrastruktūras, tokias kaip stalo šokio klubai susitikimams bei klientų linksminimams. Šie klubai reklamuojasi kaip patalpos, kurias kompanijos gali išsinuomoti su reikalinga įranga produktų pristatymams bei susitikimams. Klubų savininkai tiekia nuogas moteris per arbatos bei per pietų pertraukas. Moterys vadovės, tikėtina, kad nesilankys šiuose susitikimuose. Stalo šokį siūlančios vietos dirba ir dažnai save apibūdina kaip „vyrų klubus“. Tuo tarpu, kai moterys kažkada paprieštaravo galiai ir privilegijoms, kurias vyrams suteikdavo „tik vyrams“ skirtos infrastruktūros, ir įgavo teisę prieiti prie daugumos iš jų, susikūrė naujos vyrams skirtos infrastruktūros, sukurtos sekso industrijos dėka, sudarydamos visiškai naują vyrų tarpusavio ryšio kultūrą. Naujuose „vyrų klubuose“ vyrai įtvirtina savo ryšį kartu smurtaudami prieš moteris. Šių klubų reklamos, kaip objektus siūlančios moteris vyrams seksualiniam naudojimui, pilna Melburno pagrindiniuose keliuose. Ji moko naujas vyrų ir berniukų kartas elgtis su moterimis kaip su pavaldžiomis.

Dvylikta dalis

Tarptautinių žmogaus teisių mechanizmai kovos su prekyba žmonėmis seksualinio išnaudojimo tikslams ir naudingos Europos Sąjungos ataskaitos bei politiniai pareiškimai

Įvadas

Egzistuoja didžiulis rinkinys tarptautinių susitarimų, direktyvų, protokolų ir politinių pareiškimų, taip pat yra Žmogaus teisių konvencijos, kuriomis galima remtis kaip įrodymais arba net naudoti kaip šaltinius, primygtinai reikalaujant, kad vyriausybės imtų veikti, kad apsaugoti piliečius nuo prekybos žmonėmis ir seksualinio išnaudojimo padarinių. Ši dalis pateikia pagrindinių tarptautinių mechanizmų santrauką ir gali būti naudojama projektuose bei NVO, kad priminti vyriausybėms apie jų įsipareigojimus ginti moterų teises ir sukurti reikiamą infrastruktūrą lyčių lygybei skatinti bei užtikrinti, kad moterys ir vaikai gyventų be smurto.

Remiantis JT Pekino veiksmų platforma (1995) ir JT Generalinės asamblėjos 23-iojo suvažiavimo išdavos dokumentu (Pekinas+5, 2000), kur Vyriausybės išreiškė įsipareigojimus daryti pažangą bei įgyvendinti veiksmus, skatinančius lyčių lygybę bei

Žmogaus teises, kiti tekstai taip pat siūlo moterims apsaugą – *JT Tūkstantmečio deklaracija* bei *Tūkstantmečio raidos tikslų pasiekimas* pabrėžia, kad lyčių lygybės perspektyva turėtų būti visiškai integruojama į paskesnius JT konferencijų procesus.

Lyčių lygybės tarp moterų ir vyrų skatinimas visų politikų ir programų link yra pagrindinis principas tolesniam visų ES sutarčių, nuo Amsterdamo (1998) ir Nicos (2000) sutarčių pasirašymo, vystymui ir įgyvendinimui.

Tam tikri JT dokumentai yra naudingi kovojant su prekyba žmonėmis ir prostitucija. Jie išvardinti žemiau:

1949 metų JT Konvencija dėl kovos su žmonių prekyba ir trečiųjų asmenų išnaudojimu prostitucijos tikslams. Konvencija yra vienas iš tarptautinių žmogaus teisių instrumentų, kuris kalba apie „vergovę ir į vergovę panašias praktikas“. Jos preambulė nurodo, kad „prostitucija ir prekyba žmonėmis prostitucijos tikslams yra nesuderinamos su žmogaus orumu ir jo verte“. Moterys prostitucijoje nelaikomos nusikaltėlėmis, tačiau traktuojamos kaip aukos, kurias reikia apsaugoti. Konvencija propaguoja bausmes tiems, kurie „savadauja, įvilioja ar įveda“ kitus į prostituciją. Ji atskleidžia sąsajas tarp prekybos žmonėmis ir prostitucijos ir teigia, kad Šalys negali reguliuoti prostitucijos, registruoti moterų arba jas kontroliuoti kitais administraciniais būdais.

Konvencijos dėl visų moterų diskriminacijos formų panaikinimo 6 Straipsnis (1979)

nustato, kad „Valstybės turi imtis visų tinkamų priemonių, įskaitant įstatymus, kad sustabdytų visas prekybos moterimis ir moterų išnaudojimą prostitucijos būdu formas. CEDAW remiasi 1949 metų Konvencija, pristatydama prekybos moterimis bei moterų išnaudojimo prostitucijos būdu „visas formas“ ir pripažįsta, kad naujos prekybos žmonėmis ir seksualinio išnaudojimo formos egzistuoja bei turi būti pažabotos.

Konvencijos dėl visų moterų diskriminacijos formų panaikinimo 21 Straipsnis įgalina Diskriminacijos likvidavimo prieš moteris komitetą (CEDAW) teikti pasiūlymus bei bendras rekomendacijas, pagrįstas ataskaitų tyrimais bei informacija, gauta iš šalių narių. CEDAW 1992 metais priimdama Bendrąją rekomendaciją Nr. 19, kuri akcentuoja prekybos moterimis, moterų žemesnio ekonominio statuso, ginkluotų konfliktų bei smurto tarpusavio ryšį, išaiškino, kad prekyba žmonėmis yra lyčių nelygybe grįstas smurtas.

Vaiko teisių konvencija (1989)

34-tuoju ir 35-tuoju straipsniais palaiko 1949 metų konvencijos dvasią ir papildo kitomis seksualinio išnaudojimo formomis, tokiomis kaip pornografija.

Jungtinių Tautų protokolas dėl prekybos žmonėmis, ypač moterimis ir vaikais, prevencijos sustabdymo bei baudimo už vertimąsi ja, papildantis Jungtiniu Tautų organizacijos konvenciją prieš tarptautinį organizuotą nusikalstamumą (2000), (Palermo protokolas)

Įsigaliojus 1949 metų konvencijai, smurtautojai ėmė organizuoti naujas, pražūtingas prekybos žmonėmis formas, tokias kaip: prekyba moterimis ir vaikais sekso turizmui bei „nuotaka paštu“ industrijoms.

Protokolas yra plačiai apimantis susitarimas, skirtas kovai su prekyba žmonėmis, ypač moterimis ir vaikais. Jis yra numatytas inicijuoti nacionalinius įstatymus bei harmonizuoti regioninę įstatymų leidybą prieš prekybą moterimis ir vaikais.

Protokolas seka 1949 metų konvencija, pripažindamas, kad prekyba žmonėmis negali būti atribota nuo išnaudojimo prostitucijoje. Jo pirminė užduotis- apimti „trečiųjų asmenų

išnaudojimą prostitucijos tikslais bei kitas seksualinio išnaudojimo formas“. Prekybos žmonėmis apibrėžimas taip pat teigia, kad aukos sutikimas ketinamam išnaudojimui **neturi reikšmės**, šitaip pripažindamas, kad prekybos žmonėmis auka neturėtų prisiimti įrodymų naštos. Protokolas taip pat numato apsaugos priemones aukoms.

JT Konvencija, pirmą kartą paliečia PAKLAUSOS problemą, kuri skatina prekybą žmonėmis. 9.5 Straipsnis nurodo, kad Šalys partnerės „turi imtis ar sustiprinti teises priemones ... atgrasančias paklausa, kuri skatina visas asmenų išnaudojimo formas, ypač moterų ir vaikų bei veda prie prekybos žmonėmis.

JT Komisija Moterų padėčiai gerinti (CSW), 2005 metai, Rezoliucija 49/2, Poreikio, visais išnaudojimo tikslais parduotoms į užsienį moterims ir mergaitėms, panaikinimas, 49 sesijos ataskaita ((E/2005/27; E/CN.6/2005/11).

2005 CSW Poreikio mažinimo rezoliucija sustiprina JT Protokolo 9.5 straipsnį prieš prekybą žmonėmis teigdama, kad „parduotų į užsienį moterų ir mergaičių visų formų išnaudojimui, įskaitant ir seksualinį, poreikio mažinimas yra pagrindinis elementas kovos su prekyba žmonėmis“. Ši rezoliucija kviečia vyriausybes imtis visų tinkamų priemonių į užsienį parduotų moterų ir mergaičių poreikiui panaikinti, pabrėžiant, kad komercinis seksualinis išnaudojimas neparastai paveikia moteris ir mergaites. Rezoliucija skatina visas priemones, įskaitant ir teises, kad „atgrasintų išnaudotojus ir pašalintų poreikį“.

Sigma Huda, JT Specialiosios pranešėjos parduotų žmonių, ypač moterų ir mergaičių, klausimais ataskaita. Moterų teisių integravimas ir lyčių lygybės perspektyva atkreipiant dėmesį į komercinio seksualinio išnaudojimo poreikį bei prekybą žmonėmis (2006).

Ši puiki ataskaita kalba apie prekybos žmonėmis apibrėžimo JT Protokole interpretaciją, poreikio reikšmę, naudojimąsi žmonėmis, įtrauktis į prostituciją, kriminalizavimą, argumentus prieš prostitucijos ir sekso industrijos legalizavimą ir prekybą žmonėmis Žmogaus teisių požiūriu, pabrėžiant nusikaltėlių patraukimą baudžiamojon atsakomybėn. Ataskaitoje reikšmingai teigiama, kad „Dauguma atvejų, taip kaip pasaulyje praktikuojama prostitucija, ji atitinka prekybos žmonėmis elementus... Valstybės partnerės, kurios legalizavo prostitucijos industriją, neša didžiulę atsakomybę, kad užtikrintų, jog jų legalizuoti prostitucijos režimai nėra vien tik išplitusios ir sistemingos prekybos žmonėmis palaikymas. Kaip liudija šiuo metu visame pasaulyje esančios sąlygos, šalys partnerės, kurios remia legalizuotą prostituciją, šio įsipareigojimo dar nevykdo.

Europos dokumentai naudingi kovojant su prekyba žmonėmis:

Briuselio deklaracija (2002)

Tarybos sprendimas pritariantis deklaracijai

Ši deklaracija, paskelbta 2002 metais Briuselyje, kalba apie prevenciją bei kovą su prekyba žmonėmis – 21-ojo amžiaus pasaulinį iššūkį. Deklaracija kviečia imtis efektyvių koordinuotų veiksmų tarp kilmės, tranzito bei tikslo šalių, tarp visų nacionalinių bei tarptautinių žaidėjų susijusiose srityse.

Europos Tarybos Konvencija dėl veiksmų prieš prekybą žmonėmis, Varšuva, 2005.05.16, pateikia tarptautiniu lygmeniu pripažintą prekybos žmonėmis apibrėžimą, pagrįstą JT 2000 metų protokolu, bei patvirtina būtinybę imtis veiksmų seksualinio išnaudojimo poreikiui mažinti (6 Str.).

2004/04/29. **2004 m. balandžio 29 d. Tarybos direktyva 2004/81/EB dėl teisės laikinai apsigyventi suteikimo trečiųjų šalių piliečiams, kurie yra prekybos žmonėmis aukos**

arba kuriais buvo pasinaudota nelegalios imigracijos tikslams ir kurie bendradarbiauja su kompetentingomis institucijomis.

2002/07/19. 2002 m. liepos 19 d. Tarybos pamatinis sprendimas 2002/629/JHA dėl kovos su prekyba žmonėmis.

2001.03.22. 2001 m. kovo 15 d. Tarybos pamatinis sprendimas 2001/220/JHA dėl nukentėjusių padėties baudžiamajame procese. (2004.02.16 Komisijos ataskaita pagrįsta 2001 m. kovo 15 d. tarybos pamatinio sprendimo 2001/220/JHA dėl nukentėjusių padėties baudžiamajame procese 18 Straipsniu) (KOM (2004) 54 baigiamasis/2)

2003.10.20. 2003 m. spalio 20d. tarybos rezoliucija dėl iniciatyvų kovos su prekyba žmonėmis, ypatingai moterimis.

2005.10.18. 2005. Iš Komisijos komunikato su Europos Parlamentu ir Taryba, Kova su prekyba žmonėmis: integruotas požiūris ir veiksmų plano pasiūlymas (52005DC0514. KOM (2005) 514 baigiamasis).

Komunikatas toliau siekia sustiprinti Europos Sąjungos ir šalių narių įsipareigojimą vykdyti prevenciją bei kovoti su prekyba žmonėmis seksualinio ar darbo išnaudojimo tikslams, kaip apibrėžta 2002 m. liepos 19 d. pamatiniame sprendime dėl kovos su prekyba žmonėmis, bei ginti, palaikyti bei reabilituoti jos aukas. Taryba bei Europos Parlamentas dar turi aptarti šį pasiūlytą veiksmų planą.

Komunikatas pripažino, kad suinteresuoti asmenys, jų poreikiai ir teisės turi būti ES politikos prieš prekybą žmonėmis centre. Pirmiausia tai reiškia aiškų ES institucijų ir šalių narių įsipareigojimą vadovautis žmogaus teisių perspektyva ir skatinti šia perspektyvą palaikomuose išoriniuose santykiuose bei vystymosi politikoje.

Europos Parlamento ataskaita dėl strategijų siekiant uždrausti prekybą moterimis ir vaikais, neapsaugotais nuo seksualinio išnaudojimo (2004/2216(INI)). Moterų teisių ir lyčių lygybės komitetas, pranešėja Christina Prets.

Ataskaita pateikia naudingas sąsajas tarp prekybos žmonėmis bei prostitucijos šalyse narėse bei palaiko visoje ES lyčių lygybe grįstus veiksmus.

Literatūros sąrašas

AGHATISE, Esohe "Trafficking for Prostitution in Italy: Possible Effects of Government Proposals for Legalization of Brothels Special Issue : The Case Against Legalizing Prostitution", *Violence Against Women: an International and Interdisciplinary Journal*, Vol. 10, No. 10, Sage, October 2004.

BARNARDOS

Whose Daughter Next? Children Abused through Prostitution, Ilford, Barnardos, 1998.

BARRY, Kathleen *The Prostitution of Sexuality: the Global Exploitation of Women*, New York University Press, 1995.

BOYER, D., CHAPMAN, L., & MARSHALL, B.K. *Survival Sex in King County: Helping Women Out*, Seattle, WA: Northwest Resource Associates, 1993.

BINDEL, Julie *The Guardian*, 2004, <http://www.guardian.co.uk>.

CARRACEDO BULLIDO, Rosario "The Position of the Spanish Government on Prostitution; the debate on Prostitution in Spanish Society Paper presented at Seminar on the Effects of Legalization of Prostitution Activities"; *A Critical Analysis organized by the Swedish Government*, Sweden, 5-6 November, 2002.

CATW Brochure. CATW Position Statement, 1988.

CBSS WORKING GROUP ON ASSISTANCE TO DEMOCRATIC INSTITUTIONS IN SPECIAL SESSION,

Commercial Sexual Exploitation of Children in the Baltic Sea Region, 1998.

DALEY, Suzanne "New Rights for Dutch Prostitutes, but No Gain", *New York Times*, August 12, 2001.

DAVIES, Nick "Please Sir I want to be a prostitute", *The Guardian*, 2, Aug. 29th, 1994.

D'CUNHA, Jean "Legalising prostitution : In search of Alternative from a Gender and Rights Perspective, Paper presented at Seminar on the effects of Legalisation of Prostitution Activities"; *A Critical Analysis organised by the Swedish Government*, Sweden, 5-6 November, 2002.

DWORKIN, Andrea

"Woman-Hating Right and Left" in *Leidholdt, D., Raymond, J., Eds., The Sexual Liberals and the Attack on Feminism*, Pergamon, 1990.

EKBERG, Gunilla S.

"The International Debate about Prostitution and Trafficking in Women: Refuting the Arguments. Paper presented at Seminar on the effects of Legalisation of Prostitution Activities"; *A Critical Analysis organised by the Swedish Government*, Sweden, 5-6 November 2002.

EL-CHERKEH, Tanja, STIRBU, Elena, LAZARIOU, Sebastian, and DRAGOS, Radu E.U. *Enlargement, Migration and Trafficking in Women: The Case of South Eastern Europe*,

Hamburg Welt-Wirtschafts-Archiv, (HWWA) Report 247, Hamburg Institute of International Economics, 2004.

EUROPEAN PARLIAMENT *Committee on Women's Rights and Equal Opportunities: Draft Report on The Consequence of the Sex Industry in the E.U.*, Rapporteur: Marianne Eriksson, (2003/2107 (INI)).

FARLEY, Melissa

"Bad for the Body, Bad for the Heart; Prostitution Harms Women Even if Legalized or Decriminalized, Special Issue : The Case Against Legalizing Prostitution", *Violence Against Women: an International and Interdisciplinary Journal*. Vol. 10, No. 10, Sage, October 2004.

FARLEY, M., and BARKAN, H.

Prostitution, Violence against Women and Post-Traumatic Stress Disorder, 27, *Women and Health*, 37, 1998.

FUNARI, V.

Naked, Naughty, Nasty: Peepshow reflections. In J. Nagle, (ED.) Whores and other Feminists. New York: Routledge, 1997.

GIOBBE, Evelina

"Confronting the Liberal Lies About Prostitution" in *Leidholdt, D., Raymond, J., Eds., The Sexual Liberals and the Attack on Feminism*, Pergamon, 1990.

HERMAN LEWIS, Judith

Trauma and Recovery; From Domestic Abuse to Political Terror, London Pandora, 1992.

HOIGARD, C., and FINSTAD, L.

Backstreets: Prostitution, Money and Love, Cambridge Polity Press, 1992.

HOLSOPPLE, K. *Stripclubs according to strippers: exposing workplace violence*, Unpublished manuscript, 1998.

HUDA, Sigma

Integration of the Human Rights of Women and a Gender Perspective. The Report of the Special Rapporteur on the human rights aspects of the victims of trafficking in persons, especially women and children. UN Commission on Human Rights, (January - December 2005), 2006. (<http://www.ohchr.org/english/bodies/chr/docs/62chr/ec4-2006-62.doc>)

HUGHES, Donna

<http://action.web.ca/home/catw/readingroom.shtml?x=16747> accessed on 5.12.05.

HUNTER, Susan Kay

"Prostitution is Cruelty and Abuse to Women and Children", *Michigan Journal of Gender and Law*, p.91-94, 1993.

JAMES, J., and MYERLING, J.

Early Sexual Experience as a Factor in Prostitution, *Archives of Sexual Behaviour*, 7, 1977.

SULLIVAN, M., and JEFFREYS, S.

Legalising Prostitution is not the answer: the Example of Victoria, Australia. North Amherst, MA: 2002.

JEFFREYS, S.

The Idea of Prostitution, Spinafex, 1998.

JEFFREYS, S.

“Sexology and Antifeminism Feminism” in Leidholdt, D., and Raymond, J., Eds., *The Sexual Liberals and the Attack on Feminism*, Pergamon, 1990.

JÕE-CANNON, Ilvi

Primer, Estonia, Tallinn 2005.

JACOBS, U., and **IACOBINO, V.** *Torture and its Consequences : A Challenge to Clinical Neuropsychology*, Professional Psychology : Research and Practice, 32, 2001.

KELLY, L., and **REGAN, L.**

Rhetorics and Realities : Sexual Exploitation of Children in Europe, 2000.

KINNEL, Hilary

Prostitutes' Experience of Being in Care : Results of a Study of a Safe Project Investigation, Birmingham Community Health Trust, Safe Project, 1991.

KRAMER, L.

“ Emotional Experiences of Performing Prostitution ”. In M. Farley (Ed.), *Prostitution, Trafficking, and Traumatic Stress*, Binghamton, N.Y.: Haworth, 2003.

LAWLESS, Kerry and **Wayne, Anne**

The Next Step Initiative, Research Report on Barriers affecting women in Prostitution, TSA Consultancy, Ruhama, 2005.

LEIDHOLDT, Dorchen

Demand and the Debate, 2003. <http://action.web.ca/home/catw/readingroom.shtml?x=53793> accessed 05.12.05.

LEIDHOLDT, Dorchen

“ When Women Defend Pornography ”, in Leidholdt, D., Raymond, J., Eds., *The Sexual Liberals and the Attack on Feminism*, Pergamon, 1990.

LEIDHOLDT, Dorchen and **Raymond, JANICE G., EDS.**

The Sexual Liberals and the Attack on Feminism, Pergamon, 1990.

MACKINNON, Catharine A.

“ Liberalism and the Death of Feminism ”, in Leidholdt, D., Raymond, J., Eds., *The Sexual Liberals and the Attack on Feminism*, Pergamon, 1990.

MANIFESTO OF SURVIVORS OF PROSTITUTION AND TRAFFICKING,

CATW-EWL Press Conference, European Parliament, October 17th, 2005.

MARCOVICH, Malka

Guide to the UN Convention of 1949 for the Suppression of the Traffic in Persons and of the Exploitation of the Prostitution of Others, N. Amherst: Coalition Against Trafficking in Women, 2002. (Available at www.catwinternational.org)

O'CONNELL DAVIDSON, Julia, and **SANCHEZ TAYLOR, Jacqueline**

Prostitution, Power and Freedom, Cambridge Polity Press, 1998.

O'CONNOR, Monica

First Report of the National Observatory on Violence against Women, Ireland, 2004.

O'CONNOR, Monica and WILSON, Niamh

Secrecy, Silence and Shame, an analysis of violence against women in the North West Inner City, North West Inner City Women's Network and Combat Poverty, 2005.

O'NEILL, M.

"Researching Prostitution and Violence: Towards a Feminist Praxis", in *Hester, M., Kelly, L., and Radford, J., Eds., Women, Violence and Male Power*, Milton Keynes, OUP, 1994.

POTTERAT, J.J., BREWER, D.D., MUTH, S.Q., ROTHENBERG, R.B., WOODHOUSE, D.E., MUTH, J.B., STITES, H.K., and BRODY, S.

Mortality in a long term open cohort of prostitute women, *American Journal of Epidemiology*, 159, 2004.

RAYMOND, Janice G.

"Prostitution on Demand: Legalizing the Buyers as Sexual Consumers. Special Issue: The Case Against Legalizing Prostitution", *Violence Against Women: an International and Interdisciplinary Journal*, Vol. 10, No.10, Sage, 2004.

RAYMOND, Janice G.

"State Sponsored Prostitution", *Paper presented at Seminar on the effects of Legalization of Prostitution Activities; A Critical Analysis organized by the Swedish Government*, 5-6 November, 2002, Stockholm, Sweden.

RAYMOND, Janice G.

"Ten Reasons for Not Legalizing Prostitution and a Legal Response to the Demand for Prostitution". In *Melissa Farley, ed., Prostitution, Trafficking and Traumatic Stress*. New York: Haworth Press, 2003.

RAYMOND, Janice, HUGHES, Donna, and GOMEZ, Carol

Sex Trafficking of Women in the United States: Links between International and Domestic Sex Industries, N. Amherst, MA, Coalition against Trafficking in Women, 2001.

RAYMOND, Janice, D'CUNHA, Jean, RUHAINI DZUHAYATIN, Siti, HYNES, Patricia, RAMIREZ RODRIGUEZ, Zoraida and SANTOS, Aida

A Comparative Study of Women Trafficked in the Migration Process: Patterns, Profiles and Health Consequences of Sexual Exploitation in Five Countries, N. Amherst, MA, 2002.

SILBERT, Mimi, and PINES, Ayala

Pornography and Sexual Abuse of Women, *Sex Roles*, 10:11/12, 1984.

SJOLANDER, A.

"Kommunen Betalar Annekes Alskare", in *Kommunalarbetaren*, 1999.

SULLIVAN, Mary

What Happens When Prostitution Becomes Work? An Update on Legalisation of Prostitution in Australia. N. Amherst: Coalition Against Trafficking in Women, 2006. (Available at www.catwinternational.org)

SWEDISH MINISTRY OF INDUSTRY, EMPLOYMENT AND COMMUNICATIONS

Fact Sheet: Prostitution and Trafficking in Human Beings, 2005.

UNITED NATIONS: ECONOMIC AND SOCIAL COUNCIL

Economic Causes of Trafficking in Women in the UNECE Region, ECE/AC/.28?2004/10.

VALERA, E.M., and BERENBAUM, H.

“Brain Injury in Battered Women”, *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 71, 2003.

VANWESENBEEK, I.

Prostitutes Well being and Risk, Amsterdam, VU University Press, 1994.

WESTERSTRAND, Jenny

“Prostitution and the Cunning Patriarchy- towards a new understanding”, *Paper presented at Seminar on the effects of Legalisation of Prostitution Activities; A Critical Analysis organised by the Swedish Government*, 5-6 November, 2002, Sweden.

WINBERG, Margareta

Swedish Deputy Prime Minister, Speech at the Seminar on the effects of Legalization of Prostitution Activities; *A Critical Analysis organized by the Swedish Government*, 5-6 November, 2002, Sweden.

WORLD HEALTH ORGANISATION

World Report on Violence and Health, 2002.

WORLD HEALTH ORGANISATION

STD control in prostitution, Guidelines for Policy, 1988.

APIE AUTORES

Grainne Healy yra feministė aktyvistė bei Europos moterų lobistinės organizacijos Smurto prieš moteris observatorijos pirmininkė, anksčiau Europos moterų lobistinės organizacijos tarybos narė bei Airijos nacionalinės moterų tarybos pirmininkė. Šiuo metu užima Nacionalinės smurto šeimoje intervencijos agentūros (Airija) vykdančiosios pirmininkės pareigas, taip pat yra airių smurto prieš moteris observatorijos narė, mokymų vedančioji, redaktorė, projektų vadovė bei socialinės politikos analitikė.

Monica O'Connor dirba smurto prieš moteris srityje nuo 1987m. Ji dirbo smurtą patyrusių moterų ir vaikų pagalbos centre septynerius metus, iš kur perėjo tęsti darbą Women's Aid (Pagalba moterims) organizacijoje Dubline. Ten ji buvo atsakinga už politikos plėtrą, mokymus bei tyrimus. Ji buvo pirmosios airių vyriausybės darbo grupės kovai su smurtu prieš moteris narė bei 1997 m. buvo paskirta airių eksperte Europos moterų lobistinės organizacijos smurto prieš moteris observatorijoje. Ji yra nepriklausoma konsultantė tyrimų, politikos plėtros bei mokymų srityse. Taip pat daugybės publikacijų smurto prieš moteris tema bendraautorė:

Making the Links,

A National Survey on Violence against Women in Intimate Relationships with Men, Kelleher Associates and O'Connor, M., Women's Aid, 1995.

Safety and Sanctions,

Domestic Violence and the Enforcement of the Law in Ireland, Kelleher, P. and O'Connor, M., Women's Aid, 1999.

Vision Action Change : Feminist Principles and Practice of Working on Violence against Women,

O'Connor, M., Wilson, N., Women's Aid, 2001.

First Report of the Irish Observatory on Violence against Women,

National Women's Council of Ireland, O'Connor, M., 2003.

Safe Home, A Model of Transitional Supported Housing for Women and Children out of Home because of Violence,

O'Connor, M., Wilson, N., Sonas Housing Association, 2004.

Secrecy, Silence and Shame,

an analysis of violence against women in the North West Inner City, North West Inner

AUTORĖS DĒKOJA COLETTE DE TROY, MARY McPHAIL, GEORGIA TSAKLANGANOS AND JANICE RAYMOND UŽ JŪ NEĮKAINOJAMĄ PALAIKYMĄ BEI INDĒLĮ Į ŠĮ VADOVĄ.